

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE
PROVOZNĚ EKONOMICKÁ FAKULTA

**Vnímaný vliv lokálního prostředí na kvalitu života na venkově
v Česku a na Ukrajině**

**(Perceived influence of the local environment on the quality of
life in rural areas in the Czech Republic and Ukraine)**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí práce: Ing. Diana Surová, Ph.D.

Bakalant: Dariia Tsabii

Praha, 2022

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Dariia Tsabii

Ekonomika a management

Název práce

Vnímání vliv lokálního prostředí na kvalitu života na venkově v Česku a na Ukrajině

Název anglicky

Perceived influence of the local environment on the quality of life in rural areas in the Czech Republic and Ukraine

Cíle práce

Cílem bakalářské práce je ohodnotit vliv, který působí lokální krajiny na to, jak žijí lidé na venkově, jakou kvalitu života mají, na čem to záleží. A taky odůvodnit, proč to nebo jiné má vliv na kvalitu života, co dělá potíže a jak to můžeme v teorii vylepšit, jakých problém bylo by možná uniknout. Takže cílem je porovnat život na venkově v Česku a na Ukrajině.

Metodika

Práce začne literární rešerší, která se zaměří na popis vybrané lokality.

Při zpracování bakalářské práce se budou používat náležitě metody, zejména dotazníkové šetření. Vlastní výzkumy, pozorování a pak se uplatní statistické metody: analýza a srovnání výsledků, také jejich hodnocení.

Metodická část práce popíše vybranou studovanou lokalitu, vybranou sociologickou metodu pro sběr dat a detailní metodologický postup. Způsob komunikace s lokálními aktéry bude přizpůsoben aktuálním oficiálním omezením týkající se pandemie Covid-19. V případě přetrvávání omezení se sběr dat zaměří na výlučně elektronickou formu komunikace.

Práce bude dále obsahovat popis výsledků, diskusi a závěrečné shrnutí.

Doporučený rozsah práce

30-50 p.

Klíčová slova

lokální krajina, kvalita života, obyvatelé

Doporučené zdroje informací

DISMAN, M. – UNIVERZITA KARLOVA. *Jak se vyrábí sociologická znalost : příručka pro uživatele*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1966-8.

EC, 2000: Evropská úmluva o krajíně. – https://www.mzp.cz/cz/evropska_umluva_o_krajine_smlouva

Heřmanová E. Kvalita života a její modely v současném sociálním výzkumu. Vysoká škola ekonomická v Praze a Metropolitní universita o.p.s., Praha

Merkys, G., Bubelienė, D., Čiučiulkienė, N. (2017). Satisfaction of rural population with public services in the regions: analysis of educational indicators. *Rural Development: Bioeconomy challenges*, 1189 – 1194. DOI: <http://doi.org/10.15544/RD.2017.154>

Sørensen JFL (2014) Rural-urban differences in life satisfaction: evidence from the European Union. *Reg Stud* 48(9):1451–1466

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Diana Surová, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 15. 11. 2021

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 16. 11. 2021

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 13. 03. 2022

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma:

Vnímaný vliv lokálního prostředí na kvalitu života na venkově v Česku a na Ukrajině

vypracovala samostatně a citovala jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použila a které jsem rovněž uvedla na konci práce v seznamu použitých informačních zdrojů.

Jsem si vědoma, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědoma, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou a že s údaji uvedený v práci bylo nakládáno v souvislosti s GDPR.

V Praze 3. března 2021

.....

Dariia Tsabii

Poděkování

Chci poděkovat především své vedoucí práce, Ing. Dianě Surové, Ph.D., za odborné vedení, trpělivost, podporu v těžké situaci a metodickou pomoc při psaní mé bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat svým rodičům, za bezpodmínečnou a absolutní lásku a podporu. Některé části této práce jsem psala po začátku agresivního útoku Ruska na můj domov, kde já mám celou rodinu – na Ukrajinu, a chci uvést, že nejdůležitější co má každý člověk – svoboda a mírné nebo nad hlavou jeho rodiny.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá hodnocením kvality života obyvatel venkova a měst Ukrajiny a České republiky. Jsou zde analyzovány a představeny jednotlivé rozdíly v chování a v postojích respondentů.

Práce se skládá z teoretické a praktické části. Teoretická část bakalářské práce pojednává o základních pojmech v kontextu zkoumání lidských přístupů ke kvalitě života. Dále se zde objevuje vysvětlení problematiky kvality života a vlivu ekonomické situace na úroveň života obyvatel.

Druhá, praktická část práce obsahuje data od 50 osob: 25 z České republiky, 25 z Ukrajiny. Formou dotazování jsem dospěla k mnoha zajímavým výsledkům. V praktické části představím výhody a nevýhody života v různých obcích – s čím jsou obyvatelé spokojeni a s čím ne. Také se dozvíme, jestli respondenti vyžadují nějaké změny a kdo by ty změny musel udělat. S dotazovanými tématy respondenti v běžném životě přicházejí často do styku.

Klíčová slova:

kvalita života, úroveň, ukazatele, obyvatelstvo, ekonomika, krajina

ABSTRAKT

The bachelor thesis deals with the evaluation of the quality of life of the rural and urban population of Ukraine and the Czech Republic. Individual differences in the behaviour and attitudes of the respondents are analysed and presented here.

The work consists of theoretical and practical part. The theoretical part of the bachelor thesis deals with basic concepts in the context of researching human approaches to quality of life. There is also an explanation of the quality of life and the impact of the economic situation on the standard of living of the population.

The second, practical part of the work contains data from 50 people: 25 from the Czech Republic, 25 from Ukraine. In the form of questioning, I came to many interesting results. In the practical part I will present the advantages and disadvantages of living in different communities - what the residents are satisfied with and what they are not. We will also find out if the respondents require any changes and who would have to make those changes. Respondents often come into contact with the interviewed topics in everyday life.

Keywords:

quality of life, level, indicators, population, economy, landscape

Obsah

1. ÚVOD.....	9
2. CÍLE PRÁCE.....	10
3. TEORETICKÁ ČÁST	11
3.1 K PROBLEMATICE KVALITY ŽIVOTA	11
3.2 JAKÉ DEFINICE KVALITY ŽIVOTA EXISTUJÍ V LITERATUŘE.....	12
3.3 JAK SE KVALITA ŽIVOTA MĚŘÍ?	13
3.4 TEORETICKÉ INDIKÁTORY MĚŘENÍ KVALITY ŽIVOTA	14
3.5 POJEM ÚROVEŇ ŽIVOTA OBYVATELSTVA.....	19
3.6 ZÁKLADNÍ POJMY ÚROVEŇ A KVALITA ŽIVOTA OBYVATEL.....	19
3.7 HODNOTÍCÍ UKAZATELE ÚROVNĚ A KVALITY ŽIVOTA	21
3.8 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ ÚROVEŇ A KVALITU ŽIVOTA OBYVATEL.....	24
3.9 VÝZNAM RŮSTU EKONOMIKY A VLIV NA KVALITU ŽIVOTA.....	25
3.10 MOJE VLASTNÍ POCHOPENÍ POJMU KVALITA ŽIVOTA.....	27
4. PRAKTICKÁ ČÁST	28
4.1 METODOLOGIE	28
4.2 ANALÝZA A ZPRACOVÁNÍ DAT	32
4.3 VÝSTUPY ANALÝZY	33
4.3.1 JAK BY OBYVATELÉ OHODNOTILI SVOU KVALITU ŽIVOTA A ŽIVOT CELKOVĚ OD 1 DO 5, KDE 5 JE NEJVYŠŠÍ ZNÁMKA?.....	33
4.3.2 CO JE PRO VÁS DŮLEŽITÉ V MÍSTĚ BYDLIŠTĚ PRO KVALITU VAŠEHO ŽIVOTA?	34
4.3.3 JAKÉ JSOU PRO VÁS VÝHODY ŽIVOTA TAM, KDE TEĎ BYDLÍTE?.....	35
4.3.4 JAKÉ JSOU PRO VÁS NEVÝHODY ŽIVOTA TAM, KDE TEĎ BYDLÍTE?	36
4.3.5 POKUD ŽIJETE NA VESNICI, CHTĚLI BYSTE RADĚJI ŽÍT VE VELKÉM MĚSTĚ?	37
4.3.6 JAK BY PODLE VÁS BYLO MOŽNÉ ZLEPŠIT PODMÍNKY ŽIVOTA NA VAŠEM MÍSTĚ BYDLIŠTĚ?.....	38
4.3.7 JAK HODNOTÍTE KRAJINU KOLEM SVÉHO BYDLIŠTĚ PRO KVALITU SVÉHO ŽIVOTA?.....	39
4.4 SROVNÁNÍ ÚROVNĚ VZDĚLÁNÍ LIDÍ NAD 25 LET: ČESKÁ REPUBLIKA A UKRAJINA.....	41
4.5 SWOT-ANALÝZA KVALITY ŽIVOTA OBYVATEL ČESKÉ REPUBLIKY A UKRAJINY.....	42
5. DISKUSE A SHRNU TÍ PRÁCE	46
6. ZÁVĚR A PŘÍNOS PRÁCE	48
7. SEZNAM LITERATURY	50
8. SEZNAM TABULEK A OBRÁZKŮ	53
9. SEZNAM GRAFŮ	54

1. Úvod

Zajištění blahobytu obyvatel je jedním z nejdůležitějších cílů socioekonomického rozvoje každého státu jako celku a jeho regionů. Moderní demokratické země, které uplatňují sociálně orientovanou politiku, potřebují zvažovat úroveň a kvalitu života obyvatelstva, aby spolu s dalšími ukazateli určovaly míru ekonomického rozvoje, jeho udržitelnost a stabilitu. Proto je zvyšování kvality a životní úrovně obyvatel pomocí snižování chudoby jedním z hlavních úkolů každého státu. Vzhledem ke vznikajícím krizím, které vedly k prudkému poklesu úrovně blahobytu obyvatel v různých zemích, je v současnosti kvalita života jedním z nejuvažovanějších ukazatelů.

Úroveň kvality života obyvatelstva je považována za konečný aspekt hodnocení účinnosti ekonomických reforem na jakékoli úrovni řízení. Aby byla zachována přijatelná kvalita života populace, měla by být včas posouzena a následně by měly být učiněny kroky k jejímu zlepšení.

Kvalita života je důležitou sociální kategorií, která charakterizuje strukturu lidských potřeb a možnosti jejich uspokojování.

Optimální politikou v současnosti je proto zajištění sociálních jistot, zaměřených na dosahování slušné kvality života, otevírání širokých možností pro zachování udržitelné existence a fungování sociálních aktérů, dále naplňování a uskutečňování nezbytných potřeb a zájmů a posilování schopnosti státní moci účinně předcházet sociálním rizikům nebo je eliminovat.

Úroveň a kvalita života jako výraz spokojenosti obyvatel s jejich životní aktivitou je tedy do značné míry dána mírou sociálního zabezpečení, podmínkami vytvářenými společností, stavem pro rozvoj společnosti a realizací jejích potřeb.

2. Cíle práce

Hlavním cílem mé bakalářské práce je prozkoumání a srovnání kvality života obyvatel dvou konkrétních zemí: České republiky a Ukrajiny.

Cílem teoretické části je popsání pojmů týkajících se problematiky kvality života, vysvětlení souvislosti mezi kvalitou života a ekonomickou situací v dané zemi toho, jaký má vliv na úroveň života.

V praktické části pak budu pomocí dotazníků provedených s různými generacemi lidí ve dvou odlišných prostředích porovnávat jejich subjektivní kvalitu života. Hlavní cíl praktické části je statistické zpracování dat od respondentů, identifikace nejdůležitějších problémů v jejich životě a zkoumání toho, jak tyto problémy ovlivňují kvalitu jejich života. Také se budu zabývat tím, jak lze tyto problémy v budoucnu řešit a kdo by za to měl být zodpovědný. Praktická část bude končit SWOT-analýzou kvality života v každé zemi.

3. TEORETICKÁ ČÁST

3.1 K problematice kvality života

Lze říci, že pojem „kvalita života“ je relativně nový. Výzkumy tohoto tématu se dostaly do povědomí odborné veřejnosti až kolem 60. let 20. století. Tento pojem je také běžnou součástí laického i politického slovníku.

Chápání a pojetí obsahu takového pojmu jako „kvalita života“ je také interdisciplinární, o tom nám svědčí fakt, že se jím v dnešní době zabývají nejrůznější vědecké disciplíny jako: kulturní antropologie, sociologie, politologie, psychologie, ekonomie, sociální ekologie, etika, teologie a environmentalistika. Takže musíme uvést to, že i technické vědy jsou spojeny s kvalitou života, což je v dnešní době, kdy je technologie všude, velmi důležité – ať už jsme v hlavním městě, nebo na vesnici (FPU 2020).

Tento pojem je těsně spojen i s tradiční medicínou a je jedním z nejdůležitějších kritérií v této oblasti, protože musíme být úplně zdravými, abychom mohli být spokojeni s kvalitou našeho života (Heřmanová 2012). K výše uvedeným disciplínám lze přiřadit i sociální geografii kvůli sociálním, sociokulturním a zejména environmentálním životním podmínkám.

Diskutovaný pojem můžeme nazývat multidimenzionálním, tedy pojmem se spoustou různých dimenzí, což je racionálně zřejmým faktem. Když slyšíme pojem „kvalita života“, představujeme si nejen materiální statky, ale i pojetí psychologického stavu, jako například životní spokojenost, pocit pohody subjektu, úspěchu, radosti, štěstí a vlastní moci. Nemůžeme také zapomenout na pojetí morální – vztahy morálních hodnot člověka ke kvalitě života. A dokonce existuje i sociologické pojetí kvality – všichni musí chápat, že v rozličných sociálních skupinách jsou různé míry kvality života. Liší se mnohem více, než si dovedeme představit. Medicínská dimenze nám ukazuje, že pravděpodobná délka života a v neposlední řadě fyzické a duševní zdraví mají vliv na vnímání a ocenění naší životní kvality (Ryabeka 2014).

Kontroverznost daného tématu spočívá v tom, že pro různé lidi je dostatečná kvalita života odlišná. Z toho vyplývá, že pojem „kvalita života“ nemůže být objektivní. Nikdo nedokáže vyjmenovat všechny všeobecně přijímané podmínky, které by zahrnoval, protože to, co je pro jednu osobu důležité, může být pro jiného nepodstatné, a naopak. V dnešní době existuje mnoho různých pojmů nějak spojených s kvalitou života, i když jejich definice není dosud dokonale srozumitelná, ale jsou spojeny pouze s terminologií. Dobrým příkladem bude pojem „social welfare“ (sociální blahobyt) anebo „subjective well-being“ (individuální stav pohody) (Ryabeka 2014).

Takže kvalita života je velice abstraktní pojem, což úplně vylučuje možnost jeho stoprocentního popisu. Jediné, co můžeme udělat, je vybrat pro sebe vhodnou, nepřímou cestu a hodnotit kvalitu podle jednotlivých prvků, které z nějakého důvodu mají největší význam.

3.2 Jaké definice kvality života existují v literatuře

Kvalita života na přímo souvisí s existencí lidstva a je velmi obtížná pro definici. Tomuto pojmu dává smysl a ovlivňuje ho mnoho různých faktorů. Určit, a především pochopit, co to je „kvalita života“ a jaké faktory pro rozpoznání klíčových prvků opravdové kvality existují, se pokoušeli již filozofové a vědci mnoho let zpět. Ale ani dnes toto témata nedává lidstvu pokoj. Interdisciplinárnost, multidimenzionalita, komplexnost – toto všechno jsou termíny, jimiž můžeme popsat daný pojem. I proto je dosud atraktivní a zároveň rozporný pro různé výzkumníky, kteří se chtějí dopracovat k pravdě. Každá disciplína, jako sociologie, politologie, psychologie osobnosti, obecná psychologie, geologie a medicína, má různá kritéria pro charakteristiku daného pojmu, protože k němu přistupuje ze svých specifických perspektiv. V důsledku jedinečných výzkumů, a případně i jejich kombinace, vznikaly a dosud vznikají nejrůznější teorie a definice kvality života. Takže určitě musíme přesně rozlišovat kvantitu statků a služeb jako takovou a kvalitu života jedinců (Palchuk 2018).

Zviditelnění tohoto tématu v současné době je charakteristické pro postindustriální společnost, tzn. postmoderní, která s sebou přináší pojetí, že jak jde čas, dějí se radikální změny ve všech aspektech, zejména ve struktuře zaměstnanosti. Můžeme vidět, jak se v

poslední době změnila podmínky na pracovních úřadech, takže výsledek je a musí být i dál jen pozitivní. V důsledku tohoto vlivu postmoderního obyvatelstva vznikl nový, vyšší životní standard. Velkou část pozornosti teď společnost zaměřuje na duševní složku zdraví jedinců. Ale co je v této situaci nejzajímavější, je to, že vidíme relativně velký nárůst volného času, i když mzda zůstává stejná. Možná by se to dalo vysvětlit zrychlením životního tempa a také změnou preferovaných hodnot obyvatel (Kerce, Elyse W. 1992).

Pojem „kvalita života“. Chceme-li jej definovat celý, musíme znát význam jeho dílčích částí, tedy obou slov. Je nutné si stanovit, co je v tomto pojmu myšleno životem. Jak již bylo řečeno v úvodu práce, kvalitou života se zabývá mnoho vědních disciplín. Některé právě omezují zkoumaný život na některou jeho část, příp. na život s nějakým omezením. Bývá zmiňována kvalita života handicapovaných, seniorů, pacientů s různými diagnózami, minoritních skupin, dětí a mládeže atd. Tato práce se zabývá obecnou kvalitou života, resp. kvalitou života dospělého jedince v průběhu studia. Proto zde budeme život chápat jako typ běžného každodenního života (Heřmanová 2012).

Definovat pojem „kvalita života“ je velmi složité, a to za prvé proto, že každý tomu rozumí jinak, a za druhé je to příliš široký záběr pro diskuzi. Zkoumá vše, co můžeme přiřadit ke kritériím kvalitního života: zdraví, psychologické a mentální štěstí, životní podmínky, pracovní momenty.

Je zřejmé, že vnější podmínky mají obrovský vliv i na náš vnitřní stav, stejně jako individuální osobnosti jedinců mohou ovlivňovat své okolí. Krásně tuto souvztažnost vyjádřil Payne: „Pojmovým prostorem našeho rozvažování je obraz člověka jako ‚vícerozměrné‘ bytosti, vnějšně spjaté s jejím okolím vzájemným vlivem, jehož ‚prostředím‘ z hlediska člověka je jeho vlastní chování, a vnitřně nabývající tří základních kvalit – hmotné v tělesném rozměru, prožitkové v duševním a volní v duchovním čili existencionálním. Tyto různé kvality lidského života lze rozlišit vedle jiných hledisek i jejich rozdílným ‚zakotvením‘ pomocí vůdčích pohnutek a nástrojů, které se v jejich rozměru uplatňují – tedy tím, oč člověku po této stránce v životě obecně jde...“ (Payne 2005).

3.3 Jak se kvalita života měří?

Hodnocení kvality života není tak jednoduché, jak se může na první pohled zdát. Kritéria jsou dávno hledána různými odborníky, ale žádnou konkrétní odpověď jsme dosud nedostali.

Kvalitu života můžeme hodnotit i z filozofického hlediska zkoumání. Životní kvalita je multikriteriální: Má jak hmotné, tak i nehmotné aspekty, a nesmíme zapomenout na udržitelnost. Každý vědní obor vidí kvalitu života přes svou specifickou optiku a zdůrazňuje jiné prvky (Komishkin, Zemskova 2012).

Některé prvky, které kvalitu života utvářejí, lze určit pomocí běžných měřítek ekonomického blahobytu. Je to zejména dostupnost zdrojů. Všechny zdroje kvality života však nejsou distribuovány trhem a mnohé mají pro každého jednotlivce rozdílnou hodnotu. Mnoho z determinantů lidského blahobytu vychází ze života samotného a nelze je hodnotit penězi. Kromě objektivních ukazatelů zde hraje velkou roli také subjektivní postoj každého člověka. Zjednodušeně lze shrnout, že jde o tělesnou, duševní a sociální pohodu člověka – zdraví, spokojenost z práce, ekonomický dostatek, funkční sociální vazby a příjemné životní prostředí (Heřmanová 2012).

Zprvu byl kvalitní život vyjadřován pouze ekonomickými parametry, což v dnešní době nedává tak velký smysl, když toto považujeme za první a poslední štěstí v životě jednotlivců. Pak se postupně začalo ukazovat, že materiální dostatek je jen jedním prvkem ve spokojenosti se životem. Z toho vyplývá, že člověku ke kvalitnímu životu nebude stačit jen překročit hranici „chudoby“, ale potřebuje i nějaká další blaha anebo statky.

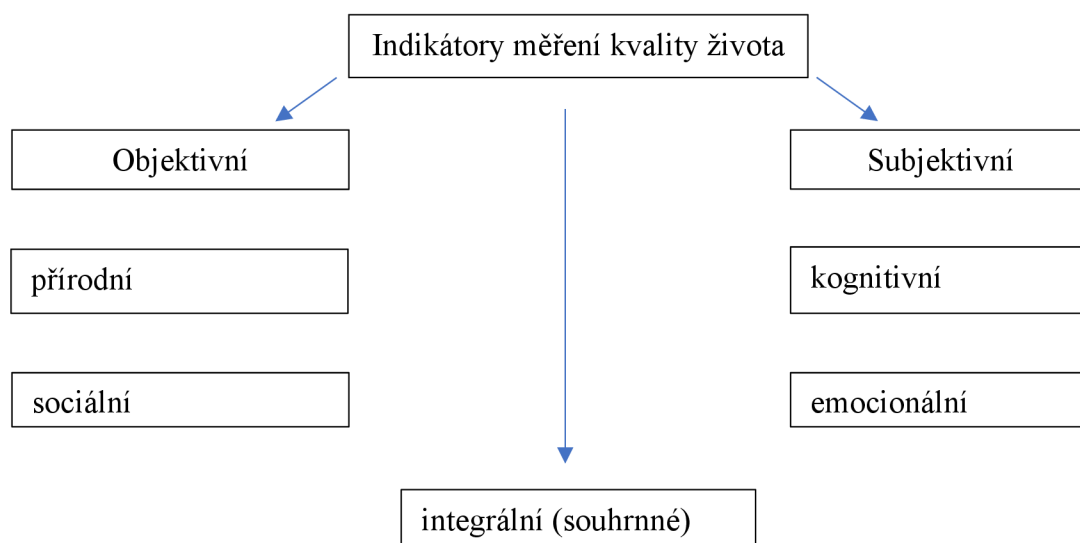
Pro měření životní kvality také můžeme používat objektivní sociální indikátory. Jsou jimi například úspěšnost člověka, společenský status, vzdělání, rodinné a společenské vazby atd. Hodnocením kvality života se od svého vzniku v roce 1945 zabývá také OSN, která neustále modernizuje nástroje jejího měření a vyhodnocování. Údaje o životních podmínkách lidí v zemích celého světa zásadně ovlivňují rozvojovou politiku OSN.

V roce 1990 se ve zprávě Rozvojového programu OSN (UNDP) poprvé objevil index lidského rozvoje (HDI). Tento ukazatel životní úrovně dokáže kvantifikovat rozdíly v kvalitě života mezi jednotlivými státy světa lépe než ekonomické ukazatele. Díky HDI lze srovnávat klíčové ukazatele lidského rozvoje, jako je dlouhý a zdravý život, přístup ke vzdělání a životní standard. Index se používá ve výročních zprávách OSN dodnes.

3.4 Teoretické indikátory měření kvality života

Úroveň a kvalita života jsou určeny systémem indikátorů, přičemž pro každou definici se používá vlastní systém.

Myroedov A. A. (2020) rozlišuje dvě skupiny indikátorů měření kvality a životní úrovně obyvatelstva: objektivní a subjektivní. Tyto druhy indikátorů jsou rozděleny do poddruhů. Kim L. N. (2017) však upozorňuje na třetí typ indikátorů měření kvality životní úrovně obyvatelstva označovaných jako „integrální“ (souhrnné). Proto nabízí svůj systém indikátorů podle obrázku 1.

Obrázek 1. Indikátory měření kvality života (Kim 2017)

Objektivní ukazatele jsou rozděleny na přírodní a sociální. Přírodní ukazatele se skládají z následujících charakteristik:

- životní prostředí (záření, intenzita elektromagnetického záření, koncentrace škodlivých látek v atmosféře, vodě a útrobach);
- geografické podmínky (sladkovodní zásoby, počet slunečných dnů v roce, průměrná roční teplota, zeměpisná šířka a délka, výška nad hladinou moře);
- biologické životní podmínky (objem a rozmanitost flóry a fauny, její vhodnost pro výživu).

Sociální ukazatele charakterizují průměrné šíření sociálních úspěchů všech skupin obyvatelstva. Nezahrnují prvky spojené s blahem lidí (strach, spokojenost se životem, touhy, veřejná nespravedlnost, utrpení).

Subjektivní hodnocení není rozhodujícím měřítkem pokroků a úspěchů v kvalitě života. Zároveň se ale dělí na dva druhy (International Journal of Psychosocial Rehabilitation).

Kognitivní ukazatele představují hodnocení celkové spokojenosti s životem a hodnocení spokojenosti s různými oblastmi života. Afektivní ukazatele ukazují emocionální blahobyt obyvatelstva, tj. četnost pozitivních a negativních emocí.

Gryaznova a Yudanova (2006) věří, že systém indikátorů zahrnuje jak integrované (souhrnné), tak i individuální, přírodní a nákladové ukazatele.

Mezi soukromé ukazatele patří metriky spotřeby jednotlivých výrobků a služeb, ukazatele zajištění zboží dlouhodobé spotřeby, komunální a domácí vybavení, bydlení. Přičemž soukromé indikátory jsou rozděleny na přírodní ukazatele, které charakterizují úroveň spotřeby, dostupnost dávek a poměr ceny, a ukazatele, jež odrážejí náklady na uspokojení určitých potřeb obyvatelstva a jejich dynamiku.

Soukromé ukazatele charakterizují jednotlivé strany kvality života. Mezi ně patří následující:

- sociodemografické ukazatele (jako je délka života, dynamika výskytu, plodnost, úmrtnost);
- ukazatele ekonomické aktivity obyvatelstva (míra nezaměstnanosti, migrace obyvatelstva a její příčiny);
- míra sociálního angažování (účast na politických akcích, stávkách, podíl stínové ekonomiky na HDP, dynamika kriminality);
- ukazatele pro rozvoj sociální sféry (podíl výdajů na školství, vědu, zdravotnictví a kulturu na HDP, počet žáků a studentů, kteří studují zdarma a kteří za poplatek, průměrný počet studentů na jednoho učitele);
- environmentální ukazatele (obsah škodlivých látek v atmosféře, půdě, vodě, potravinách, podíl nákladů na ekologii v HDP, investice do fixního kapitálu, které se zaměřují na ochranu životního prostředí, a racionální využívání přírodních zdrojů).

Integrované ukazatele životní úrovně zkoumají a předpovídají výši, dynamiku a strukturu příjmů z nejrůznějších zdrojů. Podle Novikova a Barkovskayaové (2017) patří k těmto ukazatelům následující:

- index individuálního potenciálu společnosti;
- míra životaschopnosti obyvatelstva;
- index vývoje lidského potenciálu (index lidského rozvoje);
- lidský kapitál na obyvatele.

Hlavním ukazatelem kvality života je index lidského rozvoje (HDI). Index předpokládá aritmetický průměr tří nejnázornějších ukazatelů životní úrovně: index úrovně vzdělání

obyvatelstva, index naděje dožití při narození, index reálného HDP na obyvatele, vypočtený s přihlédnutím k paritě kupní síly (PPP) měn různých zemí.

Za významný ukazatel kvality života je považován i index intelektuálního potenciálu společnosti. Intelektuální potenciál společnosti ukazuje úroveň vzdělání obyvatelstva a stav vědy v zemi nebo regionu. Při výpočtu indexu intelektuálního potenciálu společnosti se berou v úvahu tyto ukazatele: podíl výdajů na vědu na HDP, podíl výdajů na vzdělání na HDP, úroveň vzdělání dospělé populace, podíl studentů v celkovém počtu obyvatel, podíl osob zaměstnaných ve vědě a vědeckých službách v celkovém počtu zaměstnanců (ČR2030).

Lidský kapitál na hlavu je považován za ukazatel kvality života. Odráží výši výdajů státu, firem a občanů na školství, zdravotnictví a další sektory sociální sféry na obyvatele. Čím vyšší je úroveň ekonomického rozvoje, tím vyšší je úroveň lidského kapitálu a jeho podíl na struktuře celkového kapitálu. Lidský kapitál i v chudých regionech převyšuje reprodukovatelný kapitál, který zahrnuje materiální podmínky výroby (Martynov, Yerina a Bogoslovskaya 2018).

Koeficient vitality populace také odkazuje na ukazatele kvality života a charakterizuje možnost zachování genofondu, intelektuálního rozvoje populace v kontextu konkrétní socioekonomické politiky, která je realizována v době průzkumu v zemi. Tento koeficient se měří na pětibodové škále. Stanovení skóre pod 1,5 znamená krizovou situaci, pokles úrovně a kvality života až po vymírání populace (Tkachenko 2015).

Výzkumník V. M. Bobkov (2010) se domnívá, že integrální (konsolidované) ukazatele zahrnují:

- příjmy z vedlejšího zaměstnání;
- reálné mzdy;
- reálný příjem na hlavu;
- prodej produktů osobních dceřiných pozemků;
- důchody, příspěvky, stipendia;
- úroky z vkladů obyvatelstva.

Přitom se rozlišují reálné příjmy obyvatel bez zohlednění a se zohledněním služeb. Příjmy bez služeb – část HDP, kterou obyvatelstvo využívá k uspokojování materiálních a kulturních potřeb; důchod včetně služeb – část HDP, kterou obyvatelstvo využívá ke spotřebě a akumulaci hmotných statků a služeb.

Dlouhodobé rozdíly v tempu růstu HDP na obyvatele mezi jednotlivými zeměmi vedou ke změně poměrů v životní úrovni (Sørensen JFL 2014).

Životní úroveň závisí nejen na objemu HDP na obyvatele, ale do značné míry také na struktuře HDP podle užití. S růstem ekonomické úrovně země se růst životní úrovně projevuje nejen ve zvýšení objemu spotřeby, ale i ve změně její struktury. Roste zejména podíl zboží dlouhodobé spotřeby a služeb.

Pro charakterizaci růstu (poklesu) reálných příjmů jsou počítány indexy reálných příjmů celé populace a také indexy reálných příjmů v kontextu sociálních skupin. Při výpočtu indexů reálného příjmu by měla být zajištěna srovnatelnost cen; k tomu výpočty zohledňují změnu cen za srovnatelné období – index spotřebitelských cen.

Reálné mzdy pracovníků jsou součástí reálných příjmů (včetně služeb). Určují se dělením jmen (naběhlé) mzdy na indexu spotřebitelských cen zboží a služeb.

V důchodové a mzdové politice zaujímají významné místo také ukazatele charakterizující jejich diferenciaci. Diferenciace příjmů a mezd umožňuje posoudit probíhající sociální změny i míru sociálního napětí ve společnosti a určit charakter příjmové a mzdové politiky.

Ukazatele diferenciaci příjmů a mezd jsou:

- rozdělení obyvatelstva podle úrovně průměrného příjmu na hlavu – ukazatel podílu nebo procenta populace v určitých daných intervalech průměrného peněžního příjmu na hlavu;
- rozdělení celkové výše peněžních příjmů podle různých skupin obyvatelstva – ukazatel v procentech podílu na celkové výši peněžních příjmů, který má každá z dvacetiprocentních (desetiprocentních) skupin obyvatel;
- decilový koeficient příjmové diferenciaci – poměr průměrného peněžního příjmu na hlavu, nad nímž a pod nímž jsou desetiny nejbohatší a nejméně bohaté populace;
- koeficient diferenciaci příjmů obyvatelstva podle subjektů země – poměr nejvyšší a nejnižší úrovně příjmů na hlavu u subjektů dané země;
- koeficient mzdové diferenciaci – poměr jeho nejvyšší a nejnižší úrovně (podle odvětví, regionu, profese, v rámci odvětví a podniků atd.).

Pro stanovení obecného směru změn v rozdělení příjmů se používá koeficient směru procesu stratifikace obyvatelstva – poměr obyvatel s příjmy pod hranicí životního minima a nad vysokopříjmovým rozpočtem na 1 tis. obyvatel.

Dynamika stratifikačního koeficientu charakterizuje zvýšení nebo snížení polarizace společnosti.

3.5 Pojem úroveň života obyvatelstva

Cílem příjmové a mzdové politiky by mělo být poskytnout každému práceschopnému člověku takové socioekonomické podmínky, které mu umožní udržet si potřebnou životní úroveň svou prací. Hlavním výsledkem příjmové a mzdové politiky je proto zvyšování životní úrovně obyvatel.

Socioekonomická kategorie „životní úroveň obyvatelstva“ se používá ve vědecké literatuře, v právních a regulačních dokumentech k charakterizaci míry uspokojování fyzických, duchovních a sociálních potřeb lidí ve společnosti, tj. blahobyt, a slouží jako důležité socioekonomické kritérium při volbě směrů a priorit hospodářské a sociální politiky státu.

Životní úroveň obyvatelstva je dána jednak skladbou a velikostí potřeb různých životních statků (potravin, oděvy, bydlení, doprava, různé komunální služby a služby pro domácnost, školství, lékařská péče, kulturní a vzdělávací akce atd.), jednak jejich uspokojením na základě nabídky na trhu zboží a služeb a reálných příjmů lidí, jejich mezd. Životní úroveň obyvatelstva je dána mírou efektivnosti společenské produkce založené na využívání výtěžků vědecko-technického pokroku, mírou rozvoje a kvalitou sektoru služeb, vzdělanostní a kulturní úrovní populace (Heřmanová 2012).

O životní úrovni nepřímo svědčí i ukazatele porodnosti a úmrtnosti obyvatelstva, střední délka života apod. Úplný obraz o životní úrovni obyvatel však nelze podat pouze na základě zobecněných a zprůměrovaných hodnot vypočítaných pro celou populaci země jako celku. Je nutné znát objemy a strukturu spotřeby a příjmů podle různých sociálních, profesních a demografických skupin obyvatelstva, dále podle regionů a druhů činností.

3.6 Základní pojmy úroveň a kvalita života obyvatel

Za nejdůležitější podmínky rozvoje lidského potenciálu a faktory socioekonomického rozvoje každého regionu jsou považovány slušná úroveň a vysoká kvalita života obyvatel.

Existují dva aspekty lidského rozvoje: formování fyziologických potřeb (potrava, bydlení, zlepšení zdraví a odborných dovedností) a užitek, který je člověk schopen získat pro produktivní činnost a aktivní práci, kulturní a společenský život, volný čas. Na základě toho je pojem „kvalita života“ mnohem širší a obsahuje kromě materiálních potřeb i potřeby, které nemají přímé ekonomické vyjádření. Například čistota a bezpečnost prostředí, vztahy mezi lidmi, psychická pohoda a kulturní hodnoty.

Kategorie kvality života byla uvedena do vědeckého oběhu v 60. letech 20. století v souvislosti s pokusy zahraničních badatelů modelovat trajektorie průmyslového rozvoje. Samotný pojem „kvalita života“ vznikl ve stejných letech. Předpokládá se, že poprvé se tento termín objevil v díle ekonoma J. Galbraitha (1958) „Affluent Society“ a stal se široce používaným v americké propagandě.

Kvalita života společnosti je považována za vysokou, když:

- základní potřeby všech členů společnosti jsou uspokojovány na úrovni ne nižší, než je minimální sociální standard, to znamená, že neexistuje chudoba;
- sociální, podnikatelské, politické, průmyslové, vědecké, kulturní a ekonomické aktivity jsou prováděny ve všech oblastech socioekonomického rozvoje s milníky, které přispívají ke kvalitě života obyvatelstva;
- velká většina lidí je spokojena se svým státem a tím, co se v něm děje, cítí na něj pocit hrdosti.

Kvalita života je prezentována jako soubor ukazatelů, které charakterizují míru realizace životních strategií lidí a uspokojování jejich životních potřeb (Burtseva, Gagarina, Čausov 2019).

Zlepšení kvality života spočívá ve zvýšení schopnosti populace regulovat své problémy, dosahovat osobního úspěchu a individuálního štěstí (Burtseva, Gagarina, Čausov 2019).

Když chceme popsat podstatu kvality života jako socioekonomickou kategorii, je třeba zdůraznit její charakteristické rysy: Kvalita života je sociologická kategorie, která pokrývá všechny sféry společnosti, protože všechny zahrnují život lidu a jeho kvalitu (Burtseva, Gagarina, Čausov 2019).

Kvalita života odráží stupeň rozvoje a úplnosti uspokojování celého systému potřeb a zájmů lidí, které se projevují jak v různých typech činností, tak v samotném smyslu života. Životní úroveň zahrnuje výsledky, podmínky a povahu práce, etnografické, environmentální a demografické aspekty existence lidí.

3.7 Hodnotící ukazatele úrovně a kvality života

V České republice jsou odhadované ukazatele kvality životní úrovně obyvatel pevně stanoveny na legislativní úrovni a slouží k výpočtu a hodnocení konkurenčního prostředí. Opět se tak potvrzuje skutečnost, že bez zajištění dostatečné úrovně a kvality života obyvatel nelze hovořit o vysoké míře rozvoje a konkurenceschopnosti státu.

Důležité jsou přitom nejen objektivní ukazatele, na které se vztahuje pojem „životní úroveň“, ale také jejich posouzení, identifikace jejich významu pro jedince v závislosti na jeho kulturní úrovni, zapojení do určitých tradic a fyziologická originalita (Palchuk 2014).

V soustavách ukazatelů životní úrovně jsou důležité sociální hodnoty, jako je minimální spotřebitelský rozpočet, životní minimum, spotřební koš a minimální mzda. Tyto normy jsou akceptovány vládou České republiky (Heřmanová 2012).

K hodnocení životní úrovně se zpravidla používá soubor ukazatelů, které různí autoři prezentují po svém.

Udržování kvality života obyvatel je třeba považovat za komplexní proces, který je tvůrčí činností směřující k překonávání osobních, sociálních a přírodních rozporů a potíží. Optimální je kombinace objektivních a subjektivních ukazatelů.

Český stát využívá vlastní systém ukazatelů založený na statistických datech pro hodnocení životní úrovně, což obnáší zjišťování bilance peněžních příjmů a výdajů obyvatelstva.

Podle metodiky českého státu se počítá celkový objem, struktura peněžních příjmů a výdajů obyvatelstva, počítají se reálné a nominální příjmy, kupní síla obyvatelstva a rozdělení obyvatelstva podle úrovně příjmů. Počítá se s počtem obyvatel žijících pod hranicí chudoby, provádějí se další ekonomické výpočty, jak na federální, tak na regionální úrovni. Technika navíc zahrnuje konstrukci variačních řad, a na jejich základě vzniká rozdělení populace do statistických řad podle úrovně průměrného peněžního příjmu na hlavu, což jsou výsledky pozorování řazené a seskupené v určitých intervalech podle příjmu. Jednou z důležitých charakteristik je životní minimum v zemi a regionu a také rozložení obyvatelstva vůči tomuto ukazateli (Maussen a kolektiv 2016).

Životní minimum je přirozený soubor potravinářských výrobků, který zohledňuje dietní omezení a poskytuje minimální požadovaný počet kalorií, dále výdaje na nepotravinářské zboží a služby, daně a povinné platby, odpovídající z hlediska struktury nákladů na tyto účely rozpočtům nízkopříjmových domácností.

Studie využívá různé míry integrace zobecněného ukazatele kvality života: od statisticky evidovaných vykazovacích ukazatelů, jako je „průměrná délka života“; „průměrný příjem na hlavu“; „míra nezaměstnanosti“; „míra kriminality“ atd., po integrální ukazatele nejvyšší úrovně, syntetizující v sobě všechny hlavní aspekty kvality života obyvatel. Nedílným ukazatelem kvality života je kombinované posouzení specifitějších vlastností a kritérií tohoto konceptu, které lze prezentovat ve formě různých statistických ukazatelů a v některých případech i příslušných odborných posouzení (Ayvazyan 2018).

V souladu s dříve diskutovanými metodami zvolíme jako hlavní ukazatel index kvality života. Výpočet indexu kvality života je založen na souhrnném ukazateli různých socioekonomických ukazatelů s podmíněně akceptovanou stejnou hodnotou vah při vstupu do modelu.

Mezi životní podmínky obyvatel patří charakteristika bytových podmínek, zajištění obyvatel infrastrukturními kapacitami a komunikacemi, využívání volného času, sociální a geografická mobilita atd.

V mnoha cizích zemích se kvalitou života kromě výše uvedených kritérií rozumí i finanční zabezpečení komunity, jednota s přírodou, odpovědnost vůči budoucím generacím a mnoho dalšího.

Životní úroveň je určována kombinací různých kvalitativních a kvantitativních ukazatelů, což umožňuje analyzovat skutečnou životní úroveň různých skupin obyvatel a celé populace jako celku (Zayats, Sayenko a Yerina 2006).

Životní úroveň je určována systémem ukazatelů, z nichž každý dává představu o kterékoli straně života člověka. Existuje klasifikace ukazatelů podle jednotlivých charakteristik: obecné a konkrétní, ekonomické a sociodemografické, objektivní a subjektivní, nákladové a naturální, kvantitativní a kvalitativní, ukazatele podílů a struktury spotřeby, statistické ukazatele atd.

Mezi obecné ukazatele patří velikost národního důchodu a spotřební fond národního bohatství na hlavu. Charakterizují obecné úspěchy socioekonomického rozvoje společnosti. Mezi konkrétní ukazatele se řadí pracovní podmínky, bydlení a vybavenost domácností, úroveň sociokulturních služeb atd. (Sevastyanov 2015).

Ekonomické ukazatele charakterizují ekonomickou stránku života společnosti, ekonomické možnosti uspokojování jejích potřeb. Patří sem ukazatele, které charakterizují úroveň ekonomického rozvoje společnosti a blahobytu obyvatelstva (nominální a reálné příjmy,

zaměstnanost atd.). Sociodemografické ukazatele charakterizují pohlaví a věk, profesní složení obyvatelstva či fyzickou reprodukci pracovní síly.

Rozdělení ukazatelů na objektivní a subjektivní souvisí s odůvodněním změn v životních aktivitách lidí a dělí se v závislosti na míře subjektivity hodnocení.

Nákladové ukazatele zahrnují všechny ukazatele v peněžní formě a naturální ukazatele charakterizují objem spotřeby konkrétních hmotných statků a služeb ve fyzickém vyjádření (Ayvazyan 2018).

Pro charakterizaci životní úrovně mají velký význam kvantitativní a kvalitativní ukazatele. Kvantitativní určují objem spotřeby konkrétních hmotných statků a služeb a kvalitativní určují kvalitativní stránku blahobytu obyvatelstva.

Významnou roli při zjišťování životní úrovně hrají statistické ukazatele, které zahrnují ukazatele obecné, ukazatele příjmů, spotřeby a výdajů, peněžních úspor, nashromážděného majetku a bydlení a řadu dalších.

Z kvantitativní stránky je životní úroveň jako socioekonomická kategorie charakterizována ukazateli životní a socioekonomické úrovně (Merkys 2017).

Nákladové ukazatele zahrnují reálné příjmy obyvatelstva, nominální a reálné mzdy, důchody, dávky, stipendia, minimální spotřebitelský rozpočet a rozpočet životního minima. Naturální ukazatele zahrnují množství a kvalitu spotřeby materiálních statků a služeb obyvatelstvem, zajištění bydlení, podniky a instituce sociálních služeb. Sociální jsou dány velikostí a strukturou volného času, délkou života, úrovní vzdělání a kultury pracujících.

Blahobyt se navrhuje posuzovat podle úrovně zaměstnanosti obyvatelstva, podle úrovně spokojenosti s finančními příjmy, zdravotního stavu (délka života populace, míra nemocnosti a míra úrazovosti), vzdělávání (pokrytí populace příslušných kategorií vzdělávacími organizacemi), podmínek bydlení (podle zajištění obyvatel regionu pohodlným životním prostorem). Dále by se měl hodnotit dle kvality výrobků a služeb (podle počtu podniků, které mají certifikován systém managementu kvality nebo provádějí práci v tomto směru, a podílu certifikovaných služeb na celkovém objemu poskytovaných služeb), ekologického stavu regionu (z hlediska stavu přírodních zdrojů a jejich souladu s požadavky na životní prostředí, jakož i úrovně ochrany regionu před mimořádnými situacemi), dodržování ústavních práv (počet odvolání obyvatel k vyšším orgánům se stížnostmi na nesprávné jednání úředníků) a také na základě spirituality společnosti a jejich

členů (dvě kategorie ukazatelů: poskytování základny společnosti pro rozvoj spirituality obyvatelstva a postoj členů společnosti k využívání duchovních hodnot) (Oberman 2012).

3.8 Faktory ovlivňující úroveň a kvalitu života obyvatel

Z předchozího materiálu tedy vyplývá, že životní úroveň je míra uspokojování osobních potřeb člověka po materiálních a duchovních požadcích a kvalita života je celý komplex socioekonomických podmínek života obyvatelstva.

Úroveň a kvalitu života obyvatel ovlivňují politické, ekonomické, sociální, přírodní, environmentální a duchovní faktory a také vědecko-technický pokrok.

Politické faktory – životní úroveň v každé zemi závisí na povaze sociálního systému, stabilitě právního institutu, poměru různých složek státní správy a na jeho interakci s regiony (Ayvazyan 2018).

Ekonomické faktory – životní úroveň přímo závisí na ekonomickém potenciálu země. Z ekonomických faktorů hraje zvláštní roli růst HDP, který umožňuje státu zvyšovat minimální mzdu a důchody, výši sociálních dávek a realizovat různé sociální programy.

Rozvoj sociální sféry (věda, školství, zdravotnictví, kultura) podmiňuje uspokojování sociálních (duchovních, kulturních) potřeb obyvatelstva, přispívá k rozvoji intelektu národa, zachovává a upevňuje jeho zdraví a přispívá k rozvoji intelektu národa. Ovlivňuje ekonomický rozvoj společnosti.

Vědecko-technický pokrok provádí změny ve vlastnostech výrobků, služeb, technologie, organizace výroby, práce, managementu, odborné přípravy. To umožňuje zvyšovat objem výroby při konstantních nebo klesajících nákladech na práci i zdroje a přispívá k růstu produktivity práce (Sevastyanov 2015).

Přírodní a environmentální faktory jsou dány stavem přírody, objemem dostupných zdrojů, stupněm znečištění země, vodních ploch a ovzduší a vlivem prostředí na člověka.

Duchovní faktory charakterizuje systém utváření potřeb lidí, cíle jejich života, hodnotové orientace a etické normy.

Mezi všemi faktory existuje úzký vztah. Pouze jejich komplexní zvážení a řízení může zajistit udržitelné zvyšování úrovně a kvality života.

3.9 Význam růstu ekonomiky a vliv na kvalitu života

Rostoucí ekonomika umožňuje lépe uspokojovat potřeby a snadněji řešit socioekonomické problémy. Ekonomický rozvoj umožňuje státu zavádět nové sociální programy, aniž by to ovlivnilo současnou úroveň spotřeby, investic a produkce veřejných statků.

Vliv kvality ekonomického růstu na životní úroveň je obrovský, takže řešení problému růstu kvality rozdělíme do tří úrovní:

- faktor ekonomický – převaha ve struktuře růstových faktorů vědecko-technického pokroku, investice do fixního a lidského kapitálu, inovace;
- faktor strukturální a ekonomický – prioritní rozvoj vědecky náročných odvětví s vysokou přidanou hodnotou a odvětví produkujících moderní technologie;
- faktor socioekonomický – překonání vysoké příjmové diferenciace, spravedlivé rozdělení národního důchodu, zejména na úkor přírodních zdrojů, alkoholu, tabáku atd. (Kormishkin, Zemsková 2012).

Vlády zemí s různou úrovní příjmů občanů čelí zcela jiným úkolům výzvám. Problémy kvality ekonomického růstu totiž mohou představovat země, které uspokojily primární potřeby svého obyvatelstva, tedy poskytly minimální dostatečnou životní úroveň pro další rozvoj státu.

Základem růstu životní úrovně je opět ekonomický růst a růst určité kvality, protože za jistých podmínek může mít negativní dopad.

Určování kvality života je složitý a nejednoznačný proces, neboť na jedné straně závisí na skladbě a velikosti potřeb společnosti a na straně druhé je limitováno schopností je uspokojovat. Patří sem efektivnost výroby a sektoru služeb, stav vědecko-technického pokroku, kulturní úroveň obyvatelstva atp.

Sociální blahobyt, sociálně stabilní postavení občanů, které vlastně představuje dosahování ukazatelů kvality života na počátku 21. století, se stávají stejně aktivními a nezávislými faktory ekonomického rozvoje jako práce, kapitál, technologie či podnikání – tzn. samozřejmým se stalo zařazení faktorů ovlivňujících akumulaci lidského kapitálu a růst kvality života mezi určující ukazatele ekonomického rozvoje.

V západních zemích došlo k výraznému zlepšení životní úrovně a finanční situace. V mnoha z nich je jeden obývací pokoj pro 0,5–0,8 osoby, jedno auto pro dvě–čtyři osoby, telefon a TV pro jednu–dvě osoby.

Růst materiálního blahobytu byl zároveň doprovázen oslabováním sociálních základů, což se projevovalo růstem vražd, kriminality, drogové závislosti, sebevražd a rozvodů. Tento trend vyvolává pochybnosti o tom, zda hospodářský růst přispívá k sociálnímu pokroku a zlepšení kvality života (Seleznyova, Sukhova, Lyasina 2018).

Ale přesto s oslabením ekonomického růstu dochází k nárůstu negativních jevů. Projevy antikultury nacházejí živnou půdu u mladých lidí i dospělých kvůli ztrátě nadějí na realizaci pozitivních životních plánů. Psychologie občanského individualismu, která dominuje v mnoha zemích, a oslabování rodinných vazeb, které zaručovaly ekonomické přežití, přispívají k růstu sociálního stresu. Přibývá případů hluboké deprese, zejména u mladých lidí. Rychlé technologické posuny, způsobující změny v potřebách, poptávce po práci a životním stylu, vyřazují určité skupiny obyvatelstva z obecného směru vývoje. Jejich potřeby odpovídají možnostem světové ekonomiky, ale socioekonomické systémy zemí je nedokážou uspokojit. K tomu se přidává ztráta hlubokých duchovních hodnot a jejich nahrazení touhou po konzumu (Alain Lepage 2012).

Jak ukazují data, v rozvojových zemích, stejně jako v průmyslových, jsou podobné trendy v poměru růstu materiálního blahobytu a sociálních nemocí. Proces industrializace a oddělení pracoviště od domova podkopávaly vliv rodiny, růst individualismu snižoval význam příbuzenství a povinností. Sociální problémy jsou akutní ve městech, kde chudoba a nedostatek materiálních příležitostí koexistují s nápadnou nabídkou a spotřebou. Vzbuzují v lidech materiální touhy, které s nízkými příjmy nemohou naplnit. Kriminalita se přesunula do nižších skupin městského obyvatelstva. Často je to způsobeno tím, že cílem života mnoha lidí je prostě boj o přežití. Honba za bohatstvím a sociální neduhy jsou prominentní ve východní Evropě a zemích bývalého Sovětského svazu, kde je relativní míra kriminality, vražd, sebevražd a spotřeby alkoholu vyšší než v západních zemích (Seleznyova, Sukhova, Lyasina 2018).

Ve většině zemí světa byl ekonomický růst doprovázen zlepšením životních podmínek spojených s materiálním blahobytem.

Jak ukazují průzkumy veřejného mínění, spokojenost s kvalitou života bude zároveň zaostávat za ekonomickými ukazateli. Tyto protichůdné trendy ve vývoji materiálního pokroku a sociální nepohodlí charakterizují kvalitu života v mnoha zemích (Seleznyova, Sukhova, Lyasina 2018).

Analýza hlavních aspektů vztahu mezi ekonomickým růstem a sociálním rozvojem ukazuje, že ekonomický růst by neměl být považován za přínos sám o sobě, ale za prostředek, který

může vést ke zlepšení sociálního blahobytu. Zvyšování jeho úrovně není nutně dlouhý historický proces.

Mezi ekonomickým a sociálním pokrokem existují určité rozpory, v jejichž důsledku se ve světové ekonomice objevila řada příkladů, kdy ekonomický růst nebyl doprovázen adekvátním pokrokem v sociální oblasti. V 90. letech měl Pákistán poměrně vysoké tempo hospodářského růstu, ale sociální ukazatele se odpovídajícím způsobem nezvýšily. Tento příklad ukazuje, že ekonomický růst by měl probíhat bez snižování kvality sociálních služeb a podkopávání společenských hodnot (Tkachenko 2015).

Přestože je tedy zlepšení kvality života považováno za důsledek, nikoli za předpoklad ekonomického růstu, význam velikosti a struktury spotřebitelských výdajů pro národní hospodářství lze jen stěží přeceňovat. Zvyšování kvality života obyvatel má nejen prvořadý význam pro ekonomickou vědu, ale stává se i jádrem hospodářské politiky a udává kontury všem strategickým rozhodnutím. Realistické posouzení zásob, faktorů a kvality ekonomického růstu je nesmírně důležité pro vypracování státní strategie, která odpovídá požadavkům současnosti i budoucnosti konkrétní země (Alborz 2017).

3.10 Moje vlastní pochopení pojmu kvalita života

Moje vlastní myšlenka ohledně kvality života je tato: Kvalita života je posouzení určitého souboru podmínek a vlastností lidského života, jakož i míry lidské spokojenosti s těmito podmínkami a charakteristikami života. Není žádným tajemstvím, že člověk může trpět nízkou kvalitou života bez ohledu na profesi, rodinný stav, zemi, bydliště a řadu dalších podmínek. Udržování vysoké kvality života je proto pro člověka nutné neustále. Od dětství se člověk snaží zlepšit kvalitu života – získat vzdělání, pracovat, usilovat o kariéru a vynaložit úsilí na dosažení uznání ve společnosti. Co je pro mě kvalitní život? Takový, kdy je klidné nebe nad hlavou a jsem zdravá já i moji blízcí. Kvalitní život –to je, když nic nepotřebujete, na všechno je dostatek financí a nemusíte se vzdát posledních peněz, abyste si koupili zimní boty a bundu. Kvalitní život je, když jste dostatečně vzdělání – duševně, duchovně i fyzicky – a když bydlíte v domě, ve kterém máte všechny podmínky pro pohodlný život a příjemnou existenci.

4. PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část se skládá ze tří hlavních částí. V první z nich je popsána metodologie výzkumu, poté navazují rozebráním a následným komentováním zjištěných výsledků, a na závěr přináším diskusi a zhodnocení výsledků práce

V první, teoretické části bylo žádoucí nastudování pojmů souvisejících s měřením kvality života občanů, popsání faktorů, které mají největší vliv na kvalitu života, a také byly vysvětleny další pojmy týkající se dané problematiky.

Praktická část mé bakalářské práce na téma „Porovnání kvality života na vesnicích Ukrajiny a Česka a vliv lokální krajiny na kvalitu života na venkově“ má za úkol vyhodnotit a zanalyzovat dotazníková data od respondentů.

4.1 Metodologie

V dnešní době je nejpohodlnější a nejjednodušší způsob komunikace a rozhovorů s lidmi prostřednictvím internetových technologií (sociální sítě, webové stránky, e-mail) nebo telefonicky. Metoda komunikace s respondenty byla přizpůsobena zhoršené epidemiologické situaci související s pandemií covid-19, a byla tudíž uskutečněna především elektronickou formou. Proto průzkum probíhal právě těmito způsoby.

Dotazníky byly rozeslány 50 různým lidem: 25 z venkova a měst České republiky, 25 z venkova a měst Ukrajiny. V následující Tabulce 1 jsou vypsány charakteristiky jednotlivých respondentů. Skoro polovina (49 %) ze všech respondentů žije na venkově v různých částech země, druhá polovina (51 %) žije ve městech. Věkové kategorie jsou také různé, ale všichni dotazovaní jsou starší 18 let, jsou tudíž plnoletí a předpokládá se, že jsou schopni analyzovat různé situace a mají svůj osobní názor na pojem „kvalita života“. Zvládnou také zhodnotit svou úroveň života a určit, jestli jsou s ní vůbec spokojeni. Všichni respondenti mají středoškolské vzdělání a už odmaturovali. Mnoho z dotázaných má

i vysokoškolské vzdělání, někteří jsou již v posledních ročnících. Mého výzkumu se zúčastnili pouze respondenti, kteří chtěli spolupracovat a projevíli o výzkum zájem. Jedná se tedy o dobrovolný výběr výzkumného vzorku. Se všemi respondenty jsem se osobně znala, případně se jednalo o osoby, které si byly blízké s mými známými, takže při dotazování panovala důvěra. Jde o způsob výběru respondentů metodou sněhové koule. Tato metoda pomáhá získávat nové kontakty na základě procesu postupného nominování osobami, které již ve výběrovém souboru jsou. Proces výběru začíná u jednotlivců, kteří nominují další osoby, jež daná kritéria splňují, a umožní výzkumníkům s těmito lidmi kontakt. Respondenti jsou tedy na sebe průběžně „nabalováni“ – odtud metafora sněhové koule (Jeřábek, 1993).

Městský respondent byl stanoven jako osoba žijící ve městě (více než 50 000 obyvatel) a venkovský respondent jako osoba žijící na venkově (do 5 000 obyvatel). Dotazování nebylo zaměřeno na žádnou konkrétní oblast na Ukrajině ani v České republice. Pro vyhodnocení posbíraných dat bylo primárně důležité, jestli má respondent bydliště na vesnici, nebo ve městě. Předmětem zájmu nebyly ani genderové rozlišnosti, ani dosažené vzdělání, ani místo výkonu práce.

Dotazník byl vytvořen mnou a byl zhotoven ve dvou jazycích: v ukrajinštině a v češtině. Důvod je zřejmý – i když práci píšu v češtině, pochází část respondentů z jiné země. Z toho vyplývá, že jsem výzkum musela sestavit tak, abych mohla získat dostatečná data z obou stran. Dotazník byl vytvořen tak, aby se zaměřoval na ty nejdůležitější pojmy týkající se měření kvality života. Dalším cílem dotazníku bylo dozvědět se, jakou úroveň života má v dnešní době většina lidí a jak obyvatelstvo celkově hodnotí podmínky svého místa bydliště. Kde jsou lidé spokojenější – na venkově, anebo ve městě? Co by obyvatelé chtěli změnit a proč? Kdo to musí udělat? To všechno se dozvíme z výsledků dotazování daných respondentů.

Okruhy otázek pro dotazníky byly vybrány z teoretického rámce. Zachytit všechna témata z teoretické části v kvalitativním výzkumu se mi na první pohled zdálo nereálné, ale se snahou jsem se pokusila o to, aby z každé pokládané otázky a z odpovědi na ni vyplývalo něco, co pak mohu okomentovat a zanalyzovat. Kdyby se otázky měly týkat úplně všech témat, bylo by to časově velmi náročné, proto jsou otázky, podle mě, sestaveny tak, aby nebyly příliš podrobné a složité. Nechtěla jsem nikoho odradit od spolupráce, takže jsem se

snažila vytvořit takové otázky, které budou vhodné a zajímavé pro každou generaci a vrstvu obyvatel. Z toho důvodu byla vybrána jenom část témat, která byla považována za nejrelevantnější pro tuto konkrétní studii.

Při definování otázek do rozhovoru se záměrem porozumění, které faktory ovlivňují kvalitu života, jakým způsobem a v jaké míře to ztěžuje život obyvatel měst a venkova, jsem se inspirovala teoretickým rámcem (Palchuk 2018). Pro sestavení otázek spojených s kvalitou života obyvatel jsem nahlížela do publikace „Ocenění urovně a kvality života obyvatel Ukrajiny“ (Ryabeka 2014).

Dotazník se skládá ze dvou částí: 1. část – sociodemografické údaje, 2. část – hodnotící otázky s tématy kvality a úrovně života. První část se zabývá osobními informacemi respondentů: věk, vzdělání, bydliště a zaměstnání. Každé části bylo věnováno 7 otázek, abych neztratila respondentovu pozornost.

Respondent	Sociodemografické údaje				
	Pohlaví	Věk	Země	Bydliště	Zaměstnání
Respondent 1	muž	20	Česká republika	venkov	student
Respondent 2	muž	23	Česká republika	město	kadeřník
Respondent 3	žena	18	Česká republika	město	student
Respondent 4	muž	37	Česká republika	venkov	státní zaměstnanec
Respondent 5	žena	25	Česká republika	venkov	uklízečka
Respondent 6	žena	20	Česká republika	venkov	žádné
Respondent 7	žena	19	Česká republika	město	student
Respondent 8	muž	30	Česká republika	město	model
Respondent 9	muž	40	Česká republika	venkov	řidič
Respondent 10	žena	22	Česká republika	venkov	prodavačka
Respondent 11	muž	25	Česká republika	město	ekonom
Respondent 12	žena	20	Česká republika	venkov	student
Respondent 13	žena	18	Česká republika	město	student
Respondent 14	muž	29	Česká republika	venkov	herec
Respondent 15	žena	42	Česká republika	město	učitelka
Respondent 16	muž	21	Česká republika	město	kuchař
Respondent 17	žena	20	Česká republika	venkov	žádné
Respondent 18	žena	23	Česká republika	venkov	herečka
Respondent 19	muž	28	Česká republika	město	tanečník
Respondent 20	žena	26	Česká republika	město	lékařka
Respondent 21	muž	18	Česká republika	venkov	student
Respondent 22	muž	39	Česká republika	město	IT-technik
Respondent 23	žena	33	Česká republika	město	programátorka
Respondent 24	žena	22	Česká republika	venkov	kadeřnice
Respondent 25	muž	26	Česká republika	venkov	právník
Respondent 26	muž	20	Ukrajina	venkov	brigádník
Respondent 27	muž	25	Ukrajina	město	podnikatel
Respondent 28	žena	23	Ukrajina	město	právníčka
Respondent 29	muž	28	Ukrajina	venkov	námořník
Respondent 30	žena	27	Ukrajina	venkov	dojička
Respondent 31	žena	33	Ukrajina	venkov	podnikatelka
Respondent 32	žena	21	Ukrajina	město	právníčka
Respondent 33	muž	18	Ukrajina	město	student
Respondent 34	muž	41	Ukrajina	venkov	podnikatel
Respondent 35	žena	36	Ukrajina	venkov	švadlena
Respondent 36	muž	22	Ukrajina	město	námořník
Respondent 37	žena	21	Ukrajina	venkov	administrátorka
Respondent 38	žena	34	Ukrajina	město	žena v domácnosti
Respondent 39	muž	19	Ukrajina	venkov	žádné
Respondent 40	žena	20	Ukrajina	město	ekonom
Respondent 41	muž	30	Ukrajina	město	IT-technik
Respondent 42	žena	24	Ukrajina	venkov	malířka
Respondent 43	žena	27	Ukrajina	venkov	politolog
Respondent 44	muž	29	Ukrajina	město	právník
Respondent 45	žena	19	Ukrajina	město	brigádník
Respondent 46	muž	32	Ukrajina	venkov	prodavač
Respondent 47	muž	23	Ukrajina	město	námořník
Respondent 48	žena	26	Ukrajina	město	zdravotní sestra
Respondent 49	žena	18	Ukrajina	venkov	student
Respondent 50	muž	20	Ukrajina	venkov	námořník

Tab. 1: Charakteristika respondentů

Před rozesláním dotazníků do svého výzkumu jsem provedla tzv. testování otázek na svých známých. Mým záměrem bylo zjistit, zda jsou otázky srozumitelné a zda jsou dotazované osoby schopny reagovat na moje dotazy a odpovídat otevřeně. Zajímalo mě, jestli jsou respondenti vůbec ochotni komunikovat ohledně tématu „kvalita života obyvatel“. Dále jsem ověřila složitost a komplexnost pokládaných otázek. Testování na mých známých dopadlo pozitivně. Jen jsem dostala pár návrhů na úpravu některých otázek, aby zněly lépe a srozumitelněji. Také mi doporučili přeformulovat některé otázky tak, aby byly přesněji vysvětleny. Po těchto úpravách jsem postupně začala rozesílat své dotazníky všem respondentům.

4.2 Analýza a zpracování dat

Nejprve jsem rozeslala všechny dotazníky pro mou studii v obou jazycích svým respondentům a pak už jsem se postupně dívala na získané odpovědi a ve své hlavě je analyzovala. Cílem tohoto rozesílání dotazníků bylo dostat unikátní odpovědi od nejrůznějších respondentů: s různými zájmy, různého věku, různého povolání atd.

Z celkového souboru získaných odpovědí jsem vytvořila několik tabulek, aby to bylo srozumitelnější. Do těchto tabulek jsem jmenovitě vypsala nejen odpovědi, které se v mnoha otázkách opakovaly, ale i ty, které zazněly jen jednou. Takové odpovědi jsou unikátní a mohou mít zajímavý a nečekaný vliv na výsledky mé práce. V takovéto situaci můžeme vidět, jaká je výhoda vyplnění online dotazníku: Já, jako člověk, který chce udělat nějaké úsudky, nemusím odpovědi ručně vypisovat anebo dělat nějaké poznámky z hovoru. Všechno je jednoduché a myslím si, že jsem si zvolila tu nejpohodlnější variantu dotazování obyvatel.

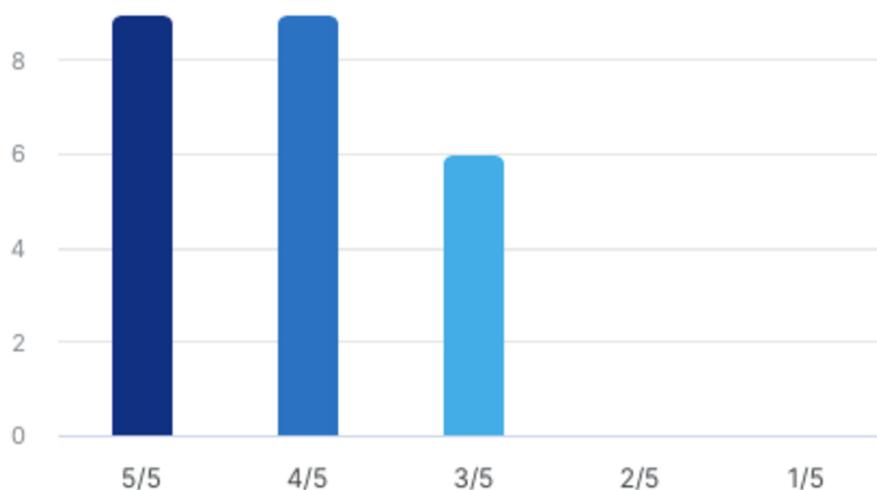
Výsledkem provedené práce jsou další tabulky znázorňující odpovědi respondentů a celkový počet osob, které takto odpověděly. Tyto respondenty jsem poté ještě rozdělila na ty z vesnice a z města a dále na ty z Česka a z Ukrajiny, aby bylo znázorněné, zda jsou výhody a nevýhody v obou zemích podobné, nebo ne. Získané výsledky jsem nadále rozebrala a popsala ve výstupu analýzy.

4.3 Výstupy analýzy

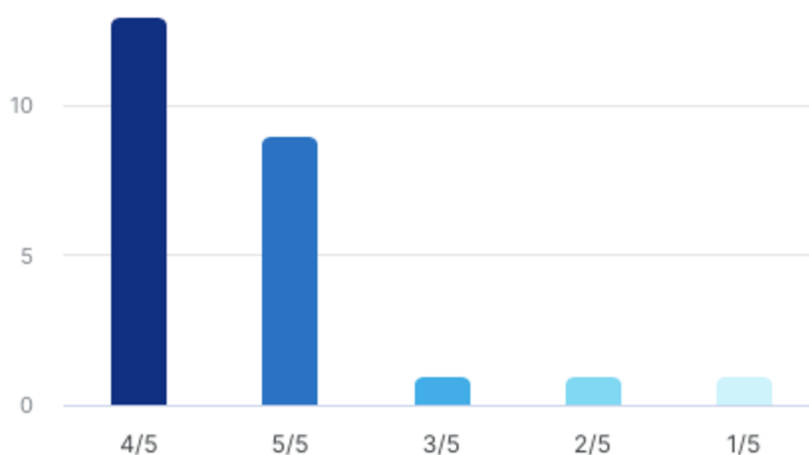
Každý dotazník se skládá ze dvou částí: sociodemografická část a konkrétní otázky týkající se kvality života.

Porovnání názorů na kvalitu a úroveň života mladých a dospělých lidí z prostředí města a venkova dvou různých zemí – z Česka a z Ukrajiny – je hlavním tématem a úkolem mé práce. Tyto vzájemné vztahy dále rozeberu ve shrnutí a diskusi.

4.3.1 Jak by obyvatelé ohodnotili svou kvalitu života a život celkově od 1 do 5, kde 5 je nejvyšší známka?

Graf 1: Odpovědi respondentů z České republiky (vlastní zpracování)

Graf 2: Odpovědi respondentů z Ukrajiny (vlastní zpracování)

Výsledky k otázce „Jak byste ohodnotili kvalitu svého života na místě svého bydliště?“ jsou znázorněny v grafech 1 a 2. Tady můžeme vidět, jak obyvatelé dvou různých zemí oceňují svůj život na svém konkrétním místě bydliště. Je zajímavé, že většina těch, kteří ohodnotili úroveň a kvalitu svého života známkou 5, jsou obyvatelé města. Naopak obyvatelé venkova dali v této otázce nejnižší známky. Chci také poznamenat, že je zřejmé, že obyvatelé ukrajinských osad jsou méně spokojeni se svým životem ve srovnání s obyvateli českých měst a vesnic. Mým cílem bylo dozvědět se, jakou známku by každý člověk dal svému životu, a zjistit, jak je se svým životem spokojený.

Chtěla bych zdůraznit, že každý respondent měl svůj osobní prostor na přemýšlení a na inspiraci. Nikoho z dotazovaných jsem neomezovala, nedávala jsem na výběr z konkrétních možností, ale dala jsem prostor na vyjádření vlastního názoru a myšlenky. Všechny odpovědi v této práci jsou tedy autentické myšlenky mých respondentů.

4.3.2 Co je pro Vás důležité v místě bydliště pro kvalitu vašeho života?

Na tuto otázku respondenti odpověděli různě, protože pro každého z nás jsou důležité různé věci. Na co bych chtěla upozornit, je to, že mnoho respondentů (60 %) uvedlo, že na prvním místě, co se týká důležitosti, je pro ně ekologie – což je teď velmi diskutované a aktuální téma. Je očividné, že lepší ekologie bude na vesnicích, kde je méně automobilů, není tam MHD a výfukové plyny nejsou v takovém množství.

Na druhou stranu více než polovina respondentů zmínila, že by nedokázali žít na takovém místě, kde nejsou v blízké vzdálenosti veřejné služby. Dostupnost služeb – to je blízkost obchodů buď s potravinami, nebo s oblečením, hromadná doprava či dostatek parkovacích míst.

Mezi odpověďmi se také často opakovaly „klid“ a „mír“. Z toho můžeme vyvodit, že obyvatelům záleží na tom, aby kolem nich bylo tiché a mírné prostředí. Dále jsem si ve výsledcích dotazníku všimla několika odpovědí „nízká kriminalita“. V tomto aspektu je podle všech dat a analýz celkově lepší Česká republika. Podle statistiky trestné činnosti je Česko na těch nejnižších pozicích z celé Evropy. Ukrajina, která není v EU, naopak mezi nejbezpečnější země nepatří. Konkrétně město, v němž jsem se narodila – Oděsa –, obsadilo 6. místo v žebříčku 10 nejnebezpečnějších měst v Evropě. Z toho vyplývá, že pro mírný a

tichý život je třeba si zvolit spíše bydliště v České republice. Další kritéria pro vysoce kvalitní život v odpovědích byly méně hluku a dobrá mentalita lidí. Méně hluku souvisí s již zmiňovanou ekologií, protože méně automobilů a MHD prospívá životnímu prostředí.

Méně automobilů a MHD rovná se méně hluku, to je logický pohyb myšlenek. Ale zajímavý prvek v seznamu důležitých aspektů pro kvalitu života je mentalita lidí. Respondentů, kteří takto odpověděli, jsem se zeptala, co pro ně mentalita lidí vlastně znamená. Dostala jsem odpověď, že význam je následující: „dobrá“ mentalita lidí znamená, že lidé jsou dobří, s úsměvem na obličeji a rádi pomohou v jakékoliv situaci. V této souvislosti jsem došla k názoru, že aby lidé byli takoví, jak si představují moji respondenti, museli by mít vysokou úroveň a dobrou kvalitu života. V důsledku toho by lidé chodili povětšinou s úsměvem na tváři a v dobré náladě. Ale jak se něco takového může očekávat v zemích, kde je kvalita života příliš nízká neboli „pod hranicemi dovoleného“?

4.3.3 Jaké jsou pro Vás výhody života tam, kde teď bydlíte?

Dotazník pokračoval touto otázkou, chtěla jsem zjistit, jaké výhody lidé vidí ve svém místě bydliště. Začneme odpověďmi obyvatel České republiky: Mnoho (69 %) dotazovaných z vesnic odpovědělo „klid“. Na druhém místě byla odpověď „soukromý prostor“. Dále bych se chtěla zaměřit na odpovědi obyvatel měst. „Blízkost MHD“; „krásné město“; „mnoho barů k dispozici“; „občanská vybavenost“ – takové odpovědi jsem dostala od respondentů. I v tomto je rozdíl mezi lidmi žijícími na vesnicích a ve městech – dostupnost občanských služeb. Například obyvatelé vesnic musí jezdit do nejbližších velkých měst, aby nakoupili potraviny nebo oblečení. Naopak výhodou života na vesnici jsou zdravé, přírodní potraviny, které jste si vypěstovali sami, bez škodlivin a chemie, ale ne všechno se dá v dnešní době vypěstovat. Například obiloviny anebo těstoviny – lehčí variantou bude dojet do nejbližšího velkého města a nakoupit všechno, co potřebujete pro normální, kvalitní život.

Dále bych chtěla popsat a rozebrat odpovědi občanů z Ukrajiny na to, co považují za výhody života ve svém bydlišti. První položky, kterých jsem si všimla: „krásné, čisté město“; „dostupnost a organizovanost MHD“, „málo dopravních zácp“. Z toho lze usuzovat, že lidé na Ukrajině jsou spokojeni s ekologií ve velkých městech – nemohu říct, že všichni, ale většina respondentů ano. „Komfort“; „okolní prostředí“; „vyvinutá infrastruktura“ – to všechno se týká vybavení města a s tím jsou lidé spokojeni. Další odpověď od respondentů, která mě zaujala, byla „větší možnosti“. Nikdo nebude negovat, že ve velkých městech jsou

možnosti určitě větší. Větší počet lidí, větší podniky, více kontaktů se zajímavými lidmi – z toho všeho vyplývá obrovská šance na to, ukázat sebe a případně svůj talent celému světu. Možnosti se také týkají oblasti vzdělávání – v megapoli si každý může vybrat takový obor, který ho opravdu zajímá, a ne ten, který ve městě s menším počtem obyvatel existuje jako vůbec jediný. Lidé z ukrajinských vesnic také zmínili klid a tiché prostředí, ekologické ovoce a zeleninu, chov skotu a možnost dalšího prodeje masa a potravin na trzích. Lze tedy shrnout, že názory na výhody v místě bydliště jsou u Čechů a Ukrajinců stejné. Vyčleňují stejné věci, což znamená, že ty nejdůležitější faktory jsou podobné pro obě strany.

4.3.4 Jaké jsou pro Vás nevýhody života tam, kde teď bydlíte?

Začala bych odpověďmi obyvatel velkoměst v České republice. V této otázce převládaly dvě odpovědi: „hluk“ a „ekologie“. Respondenti žijící v městech Česka si stěžují na to, že se kvůli velkému počtu továren po republice kazí vzduch a celkově to neprospívá ekologii. Také se to týká velkých zácp na silnicích, což bezpochyby způsobuje obrovský počet automobilů (převážně jezdících na benzin nebo na plyn). Už dávno se diskutuje myšlenka o tom, že by lidé měli změnit svoje benzinové automobily na elektromobily. Ekologicky nezávadné automobily – to jsou takové, které jezdí na baterie, jež se nabíjejí na speciálních stanicích. Toto by bylo řešením mnoha problémů ve skutečném životě. Mimochodem, od takových aut vzniká minimální hluk, nebo je dokonce nejde slyšet vůbec.

V seznamu odpovědí se také několikrát vyskytlo „mnoho bezdomovců“. V tomto ale Česko není jediné. Na Ukrajině je to také aktuální problém a já doufám, že pro něj bude nalezeno nějaké řešení.

Nyní se zaměřím na odpovědi obyvatel Ukrajiny – s čím jsou nespokojeni ve svém životě, a konkrétně ve svém místě bydliště. První věc, kterou mi sdělila většina respondentů, je to, že mnoho bytů vyžaduje renovace, ale stejně tak i historické památky by potřebovaly nějakou opravu. Mnoho lidí také zdůraznilo to, že je teď v ukrajinských velkoměstech nedostatek parkovacích míst, takže všichni nechávají svoje auta přímo na silnicích, a v důsledku toho má hromadná doprava často zpoždění

Dále budu komentovat odpovědi lidí z českých vesnic. Lidé jsou si jisti, že v menších obcích je méně možností se ukázat neboli realizovat se jako osobnost. Skoro jediný způsob, jak si

lze podle respondentů na vesnicích vydělat peníze, je vykonávat činnosti spojené se zemědělskou prací (88 %). Nikdo netvrdí, že je zemědělství špatné, ale existují samozřejmě lidé, které to vůbec nezajímá, například umělci nebo doktoři.

Pro obyvatele ukrajinských vesnic jsou nevýhody následující: „Na výjezdu z města normální silnice končí a začíná prostě nějaký chaos, nikdo tu dráhu neopravuje“ a také druhá nevýhoda – „blízkost průmyslových závodů“. Neexistuje žádná možnost, jak by se tyto dvě položky daly globálně změnit aby se vyšlo vstříc obyvatelům. Jako jedinou možnost vidím přestěhování se do města, aby tyto nevýhody alespoň částečně zmizely.

Závěr je tedy téměř stejný jako u předchozí kapitoly: odpovědi jsou podobné a žádné velké rozdíly u obyvatel dvou zemí nevidím.

4.3.5 Pokud žijete na vesnici, chtěli byste raději žít ve velkém městě?

Dotazník pokračoval touto otázkou, protože pro mou práci je zajímavé, jestli se vůbec obyvatelé vesnic snaží přestěhovat do větších měst. Existuje taková teorie, že skoro každý člověk žijící na vesnici sní o tom přestěhovat se do města, kde bude mít ke všem věcem lepší přístup a mnohem snadněji a rychleji si bude moci splnit všechny své drahocenné sny a cíle. Takže jsem se chtěla přesvědčit, jestli je to pravda, nebo naopak mýtus. Skoro každý respondent (91 %) z vesnice odpověděl, že ve velkém městě žít nechce. Výsledné odpovědi na tuto otázku pro mě byly opravdu nečekané, protože kdykoli jsem během svého života potkala někoho z ukrajinské vesnice, všichni mi pokaždé tvrdili, že jejich snem je jednou se probudit v bytě uprostřed náměstí nějakého obrovského města a pak jít do práce, do velké kanceláře, kde v řadě stojí tisícovky stolů s počítači jeden za druhým.

Dále jsem pokračovala stejnou otázkou na obyvatele megalopolí: „Chtěli byste se někdy přestěhovat na vesnici?“ tady už byly mírně rozděleny: Polovina všech respondentů (51 %) je pro, druhá polovina je proti. Jak popisují své pocity ohledně tohoto tématu? „Žiju ve velkém městě, ale radši bych žila na okraji města, kde je větší klid, ale zároveň to není daleko do centra“; „Chci bydlet ve městě – tak, jak již bydlím“; „Žiji ve velkoměstě a za život na vesnici bych dal cokoliv“; „Bydlím v malém městě, velkoměsto a vesnice pro mě mají výhody, ale i nevýhody“. Nemohu zde nic konkrétního okomentovat, protože si osobně myslím, že každý má na toto téma zcela odlišný pohled – to nám ostatně ukázaly poslední odpovědi mých respondentů.

Nyní bych se chtěla podívat na odpovědi ukrajinských obyvatel. Lidé žijící ve velkých městech jako jeden tvrdí, že na vesnici se vrátí jen na návštěvu k babičce, jinak nikdy. Přičemž tak odpověděli všichni – ti, kdo žili na vesnici od samého narození, i ti, kteří nemají žádnou představu o tom, co to je život na venkově. To je pochopitelné. I ze své vlastní zkušenosti si vybavuji, že jsem několikrát byla na návštěvě u babiček svých kamarádek, které žily na vesnici. Moje babičky pocházely z velkého města – Oděsy –, takže jediná možnost, jak se dostat na vesnici, pro mě byla prostřednictvím návštěvy nějakých příbuzných či kamarádů. I když jsem byla malá, pamatuji si, jaké to tam bylo a jaké jsem tam zažila emoce. Dráhy, silnice a dálnice vypadaly jako po válce a nikoho to nezajímá. Národ si stěžuje? Odpovědí jim je, ať si to sami opraví za své peníze, když to jsou oni, kdo jsou s něčím nespokojení.

Ale odpovědi respondentů z vesnic byly mírně spokojené. Odpověděli, že všechno je skoro v pořádku, ale infrastruktura je slabá. Příčina je také v tom, že jen málo obchodů dokáže přežít takovéto podmínky. Lidé žijící na vesnicích Ukrajiny povětšinou nejsou bohatí, takže i když jsou obchody v nedostatku, oni si naprosto nemohou dovolit kupovat některé potraviny a věci. Proto se většina snaží nějak dostat do velkých měst – do velkých možností.

4.3.6 Jak by podle Vás bylo možné zlepšit podmínky života na Vašem místě bydliště?

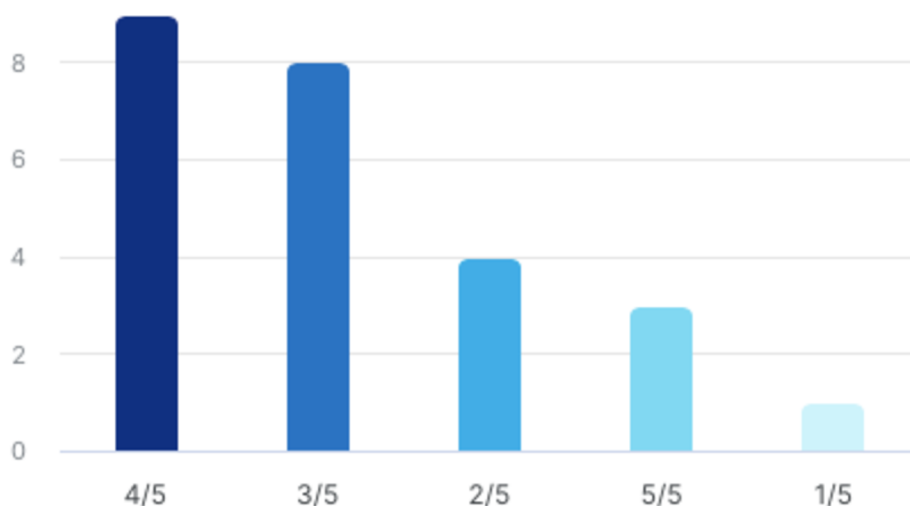
Dále mě zajímala reakce na tuto otázku. Co pro mě bylo opravdu nečekané, je to, že nějaká část lidí z Česka – skoro 30 % – odpověděla, že nevědí, anebo že by nic neměnili. Podle mě je vždy důležité o něco usilovat a v každé situaci se snažit dosáhnout nejlepšího výsledku. Podle odpovědí se však zdá, že třetinu obyvatel něco takového vůbec nezajímá. Další část respondentů řekla, že aby mohlo dojít k větším změnám, musela by se nejprve změnit vláda. Ale většina lidí odpověděla, že by chtěli, aby se zlepšila naše ekologie. Menší provoz – méně hluku, méně škodlivých odpadů, méně zašpiněný vzduch atd. Někteří také zmínili, že by se starostové měli více zabývat infrastrukturou a zlepšením životního prostředí. Noční klid (jeho kontrola především), zlepšení úklidu ulic, rekonstrukce některých kulturních a historických památek – to je všechno, co je potřeba lépe udržovat pro spokojený a kvalitní život městských obyvatel.

U respondentů z měst Ukrajiny se ukázalo na úplně jiné problémy. Jako první odpověď na položenou otázku jsem dostala „větší počet pracovních míst“. Zamyslela jsem se nad tím a přišlo mi to opravdu očividné. Na konci loňského roku byla nezaměstnanost v České

republiky 3,5 % (Seznam zprávy), i když na Ukrajině byl tento ukazatel ve stejném období 10 % (Ukrajinský statistický úřad). Mezi návrhy na řešení mnoha problémů se objevila odpověď „zvýšení minimální mzdy“. Ale to se znovu týká vlády. Z výpovědí respondentů z ukrajinských měst je zřejmé, že veřejný transport v této zemi je tuze slabý a nedokonalý. Každý druhý respondent napsal, že by se měla zlepšit infrastruktura: větší počet obchodů, více poboček banky, zorganizovaný jízdní řád transportu, více zeleně a stromů. Můj osobní názor je takový: Když chceš něco změnit, začni u sebe. Nevyhazuj nedopalek na chodník anebo do něčí zahrádky, tříd' odpad, kupuj méně potravin a zboží v obalech, a možná se i díky těmto malým změnám trochulepší tvůj život.

4.3.7 Jak hodnotíte krajinu kolem svého bydliště pro kvalitu svého života?

V rámci dotazování jsem se dále zeptala, jak respondenti hodnotí svou zemi pro kvalitní život. Výsledky od obyvatel z Ukrajiny jsou následující:

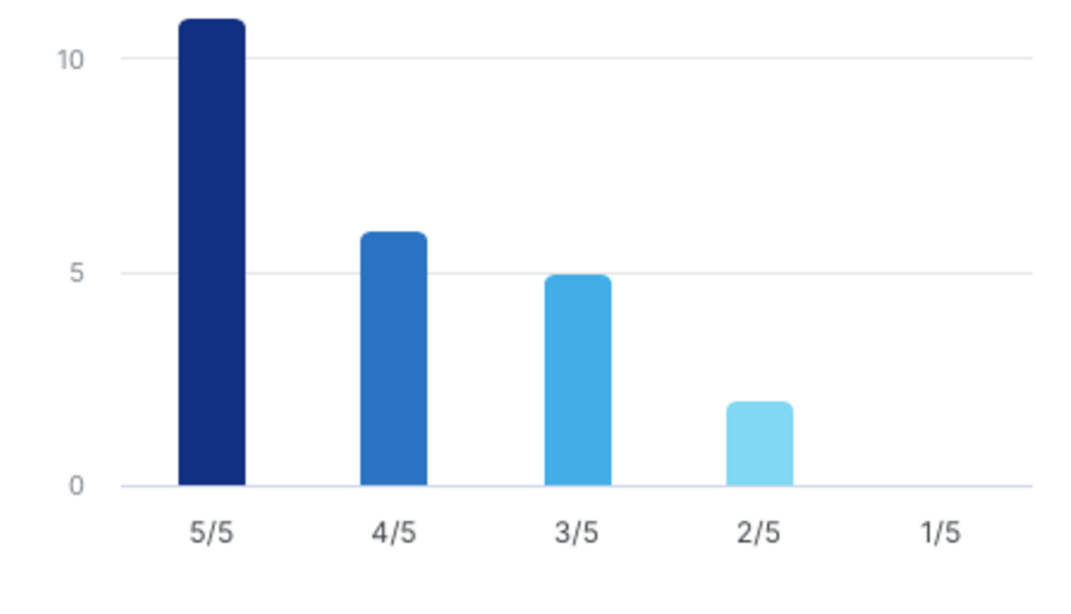
Graf 3: Hodnocení své země pro kvalitu života – obyvatelé Ukrajiny (vlastní zpracování)

Z grafu můžeme vidět, že 3 z 25 dotazovaných jsou úplně spokojeni se svou zemí, která jim dává možnost zažívat jejich nejlepší život. Dále 9 respondentů je téměř spokojených, ale možná by chtěli něco změnit. Ze všech ukrajinských respondentů 8 ohodnotilo svou zemi

jako středně kvalitní. Tito respondenti by na své zemi určitě chtěli něco změnit, možná už dokonce mají svůj plán na to, co pro rozvoj udělat, a někteří na určitých změnách pravděpodobně již pracují. Zajímavé je, že 4 z mých respondentů ohodnotili Ukrajinu skoro nejnižší známkou, což znamená, že jsou nespokojeni a v nejbližší době by se muselo něco změnit, jinak by pravděpodobně přemýšleli o přestěhování do jiné, více komfortní země. A nakonec, jen jeden respondent si myslí, že Ukrajinu už nic nezachrání a jediný způsob, jak prožít kvalitní život, je přestěhovat se.

Dle mého názoru život na Ukrajině není tak špatný. Ukrajina je země s velkými ambicemi, a kdyby vláda podporovala všechny navrhované metody zlepšení od občanů, tak by tam určitě byla mnohem lepší situace a nikdo by Ukrajinu nepovažoval za „zemi třetího světa“ a nestavěl ji na stejnou úroveň s africkými zeměmi, kde je ekonomika prostě nad hranicemi možného.

Dále bych pokračovala hodnocením občanů České republiky.

Graf 4: Hodnocení své země pro kvalitu života – obyvatelé České republiky (vlastní zpracování)

Na rozdíl od výsledků ukrajinského dotazníku si zde (Graf 4) můžeme všimnout, že 11 z 25 respondentů je úplně a zcela spokojeno se svým životem v České republice. Jsou

spokojení a šťastní s infrastrukturou, s čistotou ulic, s počtem pracovních míst a tak dále. V grafu je vidět, že 6 obyvatel považuje svůj život v dané zemi za dostačující: Všechno je v pořádku, ale existují různé drobnosti, které by se daly změnit, tedy zlepšit. Dále vidíme 5 odpovědí se známkou průměrná spokojenost se životem, což znamená, že lidé věří, že po některých změnách by byl život v Česku mnohem lepší. A na konci nás čeká známka „2“ jen od 2 občanů, což nám ukazuje, že jestli se v nejbližší době problémy v zemi nevyřeší, tak budou přemýšlet o odjezdu ze země. A co je potěšující, je to, že nikdo z dotazovaných nezvolil nejnižší známku.

Můj vlastní názor je takový: Já jsem žila 15 let na Ukrajině a teď už 5 let žiji v Česku – jsou to dvě velmi hezké země, ale s různými postoji. Ukrajina by potřebovala pomoci od vlády, a tehdy by možná byla na stejné úrovni s Českou republikou. V dnešní době bych však pro sebe a svou rodinu zvolila život v EU, konkrétně v České republice.

4.4 Srovnání úrovně vzdělání lidí nad 25 let: Česká republika a Ukrajina

Jedním z nejznámějších ukazatelů kvality života obyvatel nějaké země je úroveň vzdělání. Průměrně nejvyšší dosažené vzdělání obyvatel určité země nám také může napovědět, jak těžké je ho v dané zemi získat.

Pro svůj výzkum jsem zvolila skupinu respondentů starších 25 let, protože skoro všichni lidé už v tomto věku mají dokončené vysokoškolské vzdělání, pokud ho chtějí získat. Nebudu odmítat to, že existují i lidé, kteří dostávají titul i po 30–40 letech, ale já se zde řídím obvyklou většinou.

Ideální pro můj výzkum bylo, že jsem měla 12 respondentů starších 25 let z Česka i z Ukrajiny. Z toho usuzuji, že srovnání bude objektivní.

7 z 12 respondentů žijících v České republice odpovědělo, že už mají vysokoškolské vzdělání. Další 3 respondenti napsali, že plánují získat titul v nejbližší době anebo v rozmezí do 5 let. Pouze 2 odpověděli, že jejich nejvyšší dosažené vzdělání je středoškolské, a jim to vůbec nevádí, na vysokou školu se hlásit nechtějí.

5 z 12 ukrajinských obyvatel, kteří odpovídali na moje dotazování, má vysokoškolské vzdělání. 6 z 12 respondentů odpovědělo, že v tu dobu, kdy všichni podávali přihlášky na vysokou školu, jejich rodiny neměly takovou možnost kvůli financím. Nyní v tom už nevidí

žádný velký smysl, protože mají stabilní práce a dostačující platy pro jejich úroveň života. Jen 1 z 12 respondentů odpověděl, že by v nejbližší době chtěl získat vysokoškolské vzdělání, protože práce, kterou chce dělat, vyžaduje potvrzení o dokončeném studiu. Z toho vyvozují, že Češi jsou více ochotní studovat vysokou školu než Ukrajinci. Mohu to odůvodnit následovně: Na Ukrajině všechny státní univerzity pracují určitým systémem. Student se tam může dostat prostřednictvím kontraktu, což je placené studium (2 semestry / 1 ročník studia vychází na 25 tisíc Kč). Další možností je stipendium (existuje jen pár takových neplacených míst na celou univerzitu). Takovéto ceny určitě budou pro většinu nedosažitelné, proto mnoho lidí pracujících na Ukrajině nemá vysokoškolské vzdělání.

4.5 SWOT-analýza kvality života obyvatel České republiky a Ukrajiny

Začala bych vysvětlením, co znamená SWOT-analýza. SWOT-analýza je nástroj ke zjištění situace podniku či projektu (v našem případě to bude zjištění situace v zemi, co se týká kvality života). Zkratka SWOT se skládá z prvních písmen čtyř anglických slov, kterými jsou *Strengths*, *Weaknesses*, *Opportunities* a *Threats*. V překladu se tedy SWOT-analýza zabývá zkoumáním silných a slabých stránek, dále příležitostí a hrozeb.

Začala bych analýzou situace v České republice. Metodika byla následující: Zanalyzovala jsem všechny položené otázky, které jsem uvedla výše, poté jsem zanalyzovala i všechny odpovědi respondentů. Na základě toho jsem vytvořila další dvě tabulky (Tab. 2 a Tab. 3).

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • nízká nezaměstnanost • zorganizovaná veřejná doprava • dobrá mentalita • mnoho příležitostí k rozvoji • klidná a krásná země 	<ul style="list-style-type: none"> • vláda • ekologie • vysoká cena za nemovitost, vysoká cena za hypotéku • mnoho bezdomovců a nacionálních menšin • nedostupnost některých služeb

Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • rozvoj veřejné zeleně • rozvoj infrastruktury • větší kontrola cizinců • rozvoj turistického ruchu 	<ul style="list-style-type: none"> • zvýšení cen některých služeb • zvýšení nezaměstnanosti • ekologická rizika • snížení zájmu o zemi ve sféře turismu

Tab. 2: SWOT-analýza České republiky

Celá tato SWOT-analýza byla vytvořena na základě odpovědí mých respondentů, což znamená, že je vlastně vytvořena obyvateli České republiky. Silné a slabé stránky jsem již zmiňovala ve svých předchozích analýzách, takže nyní se zaměřím hlavně na vysvětlení příležitostí a hrozeb.

Podle obyvatel je řešením špatné ekologické situace sázení většího počtu stromů a rostlin na ulicích. Rozvoj infrastruktury by byl vhodný pro ty, kteří v otázce o nevýhodách České republiky napsali „málo barů a klubů“ a „nejbližší stanice metra a obchodní centrum se nacházejí daleko“. Větší kontrolou cizinců je myšlena hlavně kontrola odpovídajícími orgány těch, kteří v EU, konkrétně v Česku, pracují nelegálně. Rozvoj turistického ruchu by pomohl v ekonomické situaci. Jednoduše řečeno: vyšší počet turistů – více peněz do státní pokladny.

Nyní se budu věnovat hrozbám. Rozvoj infrastruktury by mohl zavinit zvýšení cen služeb. Dalším bodem je zvýšení nezaměstnanosti, což je očekávatelné kvůli tomu, že do Česka bude přijíždět menší počet cizinců za prací. Ekologická rizika souvisejí s výskytem člověkem způsobených havárií ve velkých zařízeních chemického průmyslu. A na závěr snížení zájmu o zemi – hrozba je v možném snížení reputace země na trhu turistických služeb a agroturistiky.

Dále představím SWOT-analýzu Ukrajiny:

<p>Silné stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> • infrastruktura • nejsou zácpy na silnicích • klid a čistota • všechno je v pěší dostupnosti • žádní bezdomovci na ulicích měst • poměrně nízké ceny za potraviny 	<p>Slabé stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> • vysoké ceny za veřejné služby a palivo • nebezpečná situace v zemi • vysoká nezaměstnanost • poslední rekonstrukce proběhla dávno • politická svoboda
<p>Příležitosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • zlepšit provoz veřejné dopravy • reklama turistického ruchu a také agroturismu • vydělení prostředků na rekonstrukce • zvýšení minimálního platu 	<p>Hrozby</p> <ul style="list-style-type: none"> • nadbytečný počet turistů • nedostatek prostředků od státu • válka • horší ekologická situace • zácpy na silnicích

Tab. 3: SWOT-analýza Ukrajiny

SWOT-analýza je vytvořena na základě odpovědí mých respondentů, takže silné a slabé stránky podle obyvatel Ukrajiny jsou již uvedené na předchozích stránkách praktické části mé práce. Nyní se zaměřím na navrhované příležitosti.

Podle obyvatel by řešením problému spojeného s cenami za palivo bylo zlepšení provozu veřejné dopravy, která je očividně levnější než si každý den tankovat vlastní auto. Reklama cestovního ruchu by mohla výrazně změnit ekonomickou situaci v zemi a několikrát zvětšit státní rozpočet. To by pak bylo vhodné na nějaké domácí věci, jako je rekonstrukce domů v havarijním stavu anebo oprava historických památek, které byly poškozeny vandaly – to by mohlo přitáhnout více a více turistů na Ukrajinu. Navrhované zvýšení minimálního platu

je v mnoha případech spojeno s ekonomickou situací v zemi a také je těsně spjato s vládou, takže v tomto jsou obyvatelé nejspíš bezmocní.

Hrozeb při takových příležitostech existuje dost. Začala bych tím, že reklama turistického ruchu by mohla zapříčinit příliv obrovského počtu turistů do ulic ukrajinských měst, což by vedlo k diskomfortnímu pocitu městských obyvatel. Další bod může být to, že prostředky od státu mohou být nedostatečné pro kvalitní a celkovou rekonstrukci měst. Nejhlavnější hrozbou pro vybavenost země je válka, ale to zde rozebírat nebudu, jelikož se jedná o politické téma. Další hrozba se týká ekologické situace. Navýšení provozu veřejné dopravy by samozřejmě vedlo i ke zhoršení ekologické situace. Více výfukových plynů nebude ale jedinou překážkou ke zlepšení ekologie. Když přijede spousta turistů, není žádná záruka, že se budou s úctou chovat ke klidu a čistotě na ulicích ukrajinských měst, takže si klidně mohou dovolit vyhodit něco mimo odpadkový koš, protože to považují za normu. To je nejzákladnější příklad nezodpovědnosti některých turistů, proto ani nechci zmiňovat, že takovíto lidé nebudou žádný odpad třídit, když nedokážou donést nedopalek do speciálního boxu. Nelze popřít ani to, že zlepšení provozu veřejné dopravy způsobí na silnicích větší zácpy, takže to bude trvat delší dobu, než se člověk po práci vrátí domů.

5. DISKUSE A SHRNU TÍ PRÁCE

Moje práce se zabývá zhodnocením kvality života ve městech a na vesnicích České republiky a Ukrajiny. Záměrem dotazování tedy nebylo zkoumání znalosti a schopnosti respondentů mluvit na téma životní kvality a úrovně života. Dotazníky byly vytvořeny tak, aby se zabývaly aktuálními životními problémy obyvatel měst a vesnic ve dvou různých evropských zemích. Jak již název bakalářské práce napovídá, cílem je prozkoumání kvality života obyvatel Ukrajiny a Česka a také shrnutí aktuálních problémů v obou diskutovaných zemích, potažmo hledání jejich řešení.

Závěrečné shrnutí práce provádím na základě výsledků z dotazníkového šetření aplikovaného na vzorek respondentů různých věkových kategorií.

Na základě odpovědí dotazovaných respondentů v mé práci a jejich názoru na celkovou kvalitu života na jejich místě bydliště i je vidět, že více lidí je se svým životem a jeho úrovní spokojeno než nespokojeno. Téměř nikdo z dotazovaných nechce změnit svoje místo bydliště. Tyto výsledky tedy nejsou v souladu s tvrzením, že všichni lidé žijící na vesnicích se chtějí přestěhovat do města za lepším životem. Výsledky naznačují, že kvalitní život se dá prožít jak na vesnici, tak ve městě, a tato dichotomie charakteristiky místa se nejeví jako rozhodující faktor pro kvalitu života v současné době. Pro respondenty z mé studie podstatná důležitost nespočívá v tom, kde se nachází jejich bydliště, ale spíše kdo a co je kolem nich, jaká je ekologická situace, je-li tam čistý vzduch, rozvinutá infrastruktura atd.

Složitost a mnohostrannost pojmu „kvalita života“ je popsána v teoretické části. Podle výsledků z dotazníku jsou respondenti z vesnic Ukrajiny a Česka spokojeni s tím, že kolem svého bydliště mají klid a ticho. Naopak lidem z měst Česka a Ukrajiny často vadí hluk z ulic či cesty přeplněné automobily. Tyto zmíněné aspekty negativně ovlivňují jejich spánek, práci a celkovou kvalitu života. S tímto problémem je spojeno to, že se mnoho respondentů domnívá, že by bylo vhodné zavést zákaz provozování obyčejných aut jezdících na benzín. Místo nich by se mohly více používat elektrické automobily, jež jsou považovány za ekologičtější. Část městských respondentů z obou zemí si myslí, že ve velkém městě jsou větší šance dosáhnout špičkových perspektiv a také více možností najít si lépe placenou práci, a navíc tu, která je bude opravdu bavit. Za nevýhodu ale většina respondentů z měst považuje bezdomovce, kteří jsou přítomni skoro na všech populárních místech ve

velkoměstech. Respondenti také byli velmi aktivní při reagování na otázku „Jaké změny by se musely provést na vašem místě bydliště, aby vám to zlepšilo život, a kdo ty změny musí provést?“. Touto otázkou jsem se chtěla dozvědět, jestli respondenti berou zodpovědnost na sebe, anebo ji přesouvají na vládu, souseda, neznámého atd. Tam se ale odpovědi rozdělily půl na půl: Někdo si myslí, že i my sami, obyvatelé, na to můžeme mít nějaký vliv, a druhá polovina si stěžuje na vládu a říká, že to je její práce a zodpovědnost.

Dále bylo zjištěno, že mnoho lidí žijících na venkově, jak z Ukrajiny, tak z České republiky, je přímo spojeno se zemědělskou činností. Z toho lze vyvodit, že tato část respondentů má lepší přístup k nejčerstvějším potravinám i mléčným produktům. Také nesmíme zapomenout, že zemědělská činnost je v dnešní době velmi přínosná a také že za opravdu kvalitní a chutné potraviny jsou lidé ochotni si připlatit.

V dalších studiích týkajících se tohoto tématu by bylo vhodné rozšířit poznatky a zahrnout do výzkumu větší počet respondentů. Zajímavým přínosem by byla i případná diplomová práce zaměřující se na dvě určité oblasti: jednu z Ukrajiny a jednu z Česka, u kterých je porovnatelný počet obyvatel, rozloha a další podmínky.

Tento přístup by umožnil objektivnější zhodnocení rozdílů vnímané kvality života ve dvou různých evropských zemích.

6. ZÁVĚR A PŘÍNOS PRÁCE

Ve své práci věnuji pozornost kvalitě života – v teoretické části tento pojem popisuji, v té praktické analyzuji kvalitu života ve dvou různých zemích. Za tímto účelem jsem rozeslala dva druhy dotazníku (ve dvou jazycích) 50 různým lidem, abych sesbírala empirická data. Respondenty jsem si zvolila tak, aby z každé země byla polovina z měst a polovina z venkova. Tímto přístupem jsem se snažila dosáhnout objektivního přehledu vnímané kvality života v řešených oblastech.

Ke správné interpretaci posbíraných dat jsem v teoretické části definovala všechny termíny které jsou spojené s pojmem kvality života. Definice pojmu jsem pro správné pochopení a pro mnohostrannost názorů uvedla z mnoha různých zdrojů. Zabývala jsem se hlavně problematikou „kvality života“ – tím, jaká definice daného pojmu je v literatuře a jak konkrétně se kvalita života měří. Dále mi přišlo nezbytné uvést, jaké teoretické indikátory měření kvality života existují, jaké jsou hodnoticí ukazatele pro měření kvality života a faktory ovlivňující úroveň života. Věnovala jsem se též významu růstu ekonomiky a jeho vlivu na kvalitu života, což je těsně spojené s mým oborem studia na univerzitě. Teoretickou část své práce jsem zakončila vlastním názorem na diskutované téma – kvalita života.

Praktická část začala metodologií mého výzkumu. Zde byly popsány mé postupy při sestavování dotazníku a vyhodnocování odpovědí respondentů. Výsledky těchto dotazníků prezentuji postupně v celé praktické části. V diskusi a závěrečném shrnutí jsem ještě jednou krátce probrala odpovědi, zanalyzovala výsledky a udělala konečné posudky.

Díky rozeslaným a vyplněným dotazníkům a následnému zhodnocení těchto výstupů považuji svůj cíl bakalářské práce za splněný. S pomocí mého průzkumu jsem v každé kapitole srovnávala rozličné názory od různých lidí – od obyvatel dvou odlišných zemí. Kapitola o výsledcích znázorňuje různorodost vnímání toho, co je pro kvalitu života důležité, a potvrzuje tezi z literatury, že aspektům, které ovlivňují kvalitu života, je přiřazována různá míra důležitosti. Všeobecná definice kvality života je tedy těžko vymežitelná, a proto případové studie na lokální úrovni mohou přinést důležité poznatky pro určení priorit rozvoje na lokální úrovni.

Věřím, že moje práce přinesla aktuální náhled na srovnání kvality života obyvatel ve městech a na vesnicích Ukrajiny a České republiky, a nabídla jsem tak nové otázky pro směřování budoucího výzkumu v této vědecké oblasti.

7. SEZNAM LITERATURY

Alborz, A. (2017) The nature of Quality of Life: A conceptual model to inform assessment. *Journal of Policy and Practice in Intellectual Disabilities*. 14(1), 15-30. Doi: 10.1111/jppi.12225, which has been published in final form at <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/jppi.12225/full>

ALAIN LEPAGE. The Quality of Life model as attribute of the sustainability concept. France: Lund University, 2012. Dostupné z: <https://ep.liu.se/ecp/026/081/ecp0726081.pdf>

Antonova, Bobkov a kolektiv. Socialnoe polozhenie i uroven' zhizni naseleniya Rossii. 1. Rosstat, 2017. ISBN 978-5-89476-441-2.

Ayvazyan. Analýzy kachestva i obraza zhizni naseleniya (ekonomitricheskiy podhod). TSEMI RAN. Rosstat, 2012. ISBN 978-5-02-037968-8.

Burtseva T.A., Gagarina S.N., Chausov N.Yu. Ocenka kachestva zhizni naseleniya starshich vozrastov při obosnovanii strategiy aktivnogo dolgoletiya v usloviyach stukturnykh demograficheskikh izmeneniy. *Vestnik Universiteta*. 2019;(2):5-12. Dostupné z: <https://doi.org/10.26425/1816-4277-2019-2-5-12>.

ČR2030, Strategický rámeček Česká republika 2030. *Jak měřit spokojený život? Právě to se snaží postihnout koncept kvality života*. [online]. [cit. 2021-7-1]. Dostupné z: <https://www.cr2030.cz/magazin/kvalita-zivota/jak-merit-spokojeny-zivot-koncept-kvality-zivota-chce-preklenout-mezery-ktere-unikaji-ekonomickym-ukazatelum/>.

Disman. UNIVERZITA KARLOVA. Jak se vyrábí sociologická znalost : příručka pro uživatele. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1966-8.

EC, 2000: Evropská úmluva o krajině. - https://www.mzp.cz/cz/evropska_umluva_o_krajine_smlouva.

FPU. Osnovní pokazyky rivnya zhittya naselennya - Minsocpolitiky. 2020.

Heřmanová E. Kvalita života a její modely v současném sociálním výzkumu. Vysoká škola ekonomická v Praze a Metropolitní universita o.p.s., Praha.

International Journal of Psychosocial Rehabilitation [online], Hampstead Psychological Associates, 2020, Vol. 24, Issue 02, [cit. 2021-7-1]. ISSN: 1475-7192. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/339528381_9-Quality_of_Life.

Kerce, Elyse W. (1992). *Quality of Life: Meaning, Measurement, and Models*. San Diego, California: Navy Personnel Research and Development Center. Dostupné z: <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA250813.pdf>.

Kormishkin a Zemskova. Kachestvo zmizni naseleniya kak forma vyrazheniya ekonomicheskogo rosta. Novinky vysokých škol., 2012. 101-109.

Martynov, Yerina a Bogoslovskaya. Uroven' i kachestvo zhizni naseleniya v regionach Privolzhskogo federalnogo okruha: sovremennoye sostoyanie i dinamika razvitiya. Orenburg, Rossiya: Voprosy statistiki, 2018. 25-33. ISBN 966-7658-03-1. Dostupné z: <https://core.ac.uk/download/pdf/230568985.pdf>.

Maussen a kolektiv. SHRNUŤÍ ZÁVĚREČNÝCH ZPRÁV EXPERTNÍCH SKUPIN PRO IDENTIFIKACI RELEVANTNÍCH INDIKÁTORŮ KVALITY ŽIVOTA V ČR. Úřad vlády České republiky, 2016. Z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/udrzitelny-rozvoj/projekt-OPZ/Kvalita-zivota---shrnuti.pdf>.

Merkys, G., Bubelienė, D., Čiučiulkienė, N. (2017). Satisfaction of rural population with public services in the regions: analysis of educational indicators. Rural Development: Bioeconomy challenges, 1189 – 1194. DOI: <http://doi.org/10.15544/RD.2017.154>.

Oberman. Riven' zhittya naselennya jak pokaznyk efektyvnosti provedennya socialnoy politiky. L'viv: Agrosvit, 2012. Dostupné z: http://www.agrosvit.info/pdf/17_2012/13.pdf.
Payne. Kvalita života a zdraví. 1. vyd. Praha : Triton, 2005, s. 70-71.

Palchuk. Yakist' zhittya naselennya: grani problem u fokusi peretvoren'. № 21. Mykolayevskiy nacionalniy universytet, 2018.

Prytula. Jakist' zhittya naselennya jak osnovna determinanta rozvytku silskych teritoriy. Vyd. 3. Úřad vlády České republiky: Sociální-ekonomični problemy suchasnoho periodu Ukrajiny, 2014. 408-417. Dostupné z: [http://ird.gov.ua/sep/sep20143\(107\)/sep20143\(107\)_408_PrytulaKM.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20143(107)/sep20143(107)_408_PrytulaKM.pdf).

Ryabeka. Ocinka rivnya ta jakosti zhyttya naselennya Ukrajiny. № 11. Ekonomika ta derzhava, 2014. 46-48.

Seleznyova, Lyasina a Sukhova. Vliyanie ekonomicheskogo rosta na podavately urovnya i kachestva zmizni naseleniya. Servis plus, 2018. Dostupné z: 10.24411/2413-693X-2018-10308.

Sørensen JFL (2014) Rural-urban differences in life satisfaction: evidence from the European Union. Reg Stud 48(9):1451–1466.

Tkachenko. Chto takoe kachestvo zhizni v globaliziruyuschemsya mire?. (o mezhdunarodnoy konferencii po kachestvu zhizni v stranakh BRIKS). Vlast', 2015.

Zayats, Sayenko a Yerina. Riven' zhittya naselelnya Ukrajinu. NAN Ukrajinu: Konsultant, 2006. ISBN 966-7658-03-1. Dostupné z:
https://idss.org.ua/monografii/riven_juttya_naselelnya%20krajinu.pdf.

8. SEZNAM TABULEK A OBRÁZKŮ

Obr. 1.....	15
Tab. 1.....	32
Tab. 2.....	44
Tab. 3.....	46

9. SEZNAM GRAFŮ

Graf 1.....	34
Graf 2.....	34
Graf 3.....	41
Graf 4.....	42